

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts. - l'any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l'any.

Any VII

Barcelona 18 de Janer de 1913

Núm. 275

SUMARI

CONTINUACIÓ

Continuació.—*Nota de Redacció.*

De la ineficàcia de D. Joan Mañé, per XENIUS.

De l'Antologia Grega, Traducció de LL. SEGALÀ.

Plantin-Moretus, per R. RUCABADO.

Neminem laedere, per JOSEP RIERA GALLO.

Del Dret Català. - Resum de l'enquesta, per JAUME BOSACOMA.

bre grandesa, per JOSEP LLEONART.

Activitat pedagògica en 1912, per ELADI HOMS.

grammata, per JOSEP M. LÓPEZ PICÓ.

seqüències no desitjables de la política social, per M. REVENTÓS.

La Cinematografia i l'Ensenyament, segons el Prof. A. J. de Bray, per R. B.

Informació

En Maura s'en va, en Maura torna, per C.—

La qüestió de les aigües, per C. J. — **Un curs internacional d'expansió comercial a Budapest.***

De tant resclosida que havia estat la gent catalana, en pervingué l'afebliment de la nostra nacionalitat i els vicis tradicionals que ens incapacitaven, gairebé, per tota acció de govern.

Es per això que ara entenem, com el dia que plens de generosos entusiasmes ens llençàrem, amb el primer número d'aquest setmanari, a una acció catalanista exterior, que és d'eficacíssima oportunitat que els nostres surtin a les porxes i esbatanin els finestrals dels miradors i guaitin enfora i, feta coneixença amb el veïnatge, davallin per trobar-se amb ell, a la plaça comunal.

Ço qui es gairebé impossible es fer res de positiu, es desvetllar les activitats sumortes d'altres contrades i regions, es desplegar cap hegemonia, amb converses indefinides—per no dir ab monòlegs—de la finestra estant. Sense la col·laboració dels requerits no hi valen mica les bones paraules. La obra de regeneració col·lectiva es, com la singular, eminentment personal. La nostra missió es la d'activar els esperits, la d'entrenar-los a l'acció peculiar de cada tocom, associant-los a l'obra general i predicant-los la bonanova, mesclats amb apòstols de la terra llur i atancant-nos-hi, perquè'n facin cabal, el més possible.

D'aquest relatiu contacte, a través de la revista, amb els altres nuclis redivius de l'Iberia, n'hem tret la preuada confirmació de una sospita. Els homens més clarividents d'Espanya, les gents obertes, els elements generosos de la península, no s'interessen per les nostres deferències ni pels nostres sermons, sino per la nostra historia, per la nostra psicologia, per la nostra vida real. De nosaltres, ço que més gusten es tot ço qui es català, ço qui constitueix la nostra raó de ser o de diferenciació. Dels nostres poetes en saben les poesies immortals, les caldes estrofes catalanesques, ignorant per ventura la llarga labor paral·lela d'uns artistes o d'uns versos en castellà cerebralment correctes.

Traduint-nos, per us d'ells, en castellà, ens arriscavem a que manta mitjanía ens seguis per les nostres teories i no pel nostre esperit, a que algú inquiet prengués la nostra política com una enginyosa novetat i no com una naturalíssima renai-xença i a que els provincians, al contemplar els nostres fets o al oir-ne la narració, no penetrant-ne la interna causa, que es el misteri de la vida, restessin desconcertats i es malfiessin de nosaltres.

Amb aquests inconvenients i tot, podiem persistir en la nostra primera etapa, mentres algú més s'encarregava d'ensaiar lo que es essencial avui dia, la revista catalana. Mentres lo necessari era a algú se'n capteria, podiem abandonar a una piadosa i útil prodigalitat d'esforços. Mes ara no hi havia revista catalana. Després d'un seguici d'intents ardidissims i malhaurats, fracassà el darrer i un dels més sòlids, escomès per la fracció més selecte de la joventut esquerrana.

Heus-aquí perquè, recullint una implícita comanda nacional, a l'abast del primer estol de bona voluntat qui gosi dur-la a compliment, fem la CATALUNYA en català.

* * *

Fer-la en català, no es desfer, sino continuar la nostra historia. Ens lliga amb la passada etapa allò que en constitueix la característica. El nostre criteri, el nostre sentit nacionalistes segueixen essent els de suara.

Per prosselitisme, per guany i profit de lo essencial, ens absteniem de lo altre. Per això la nostra plataforma—amb tot i ser nacionalista—no semblava, tot-d'una, gaire nacional. Més aviat genèrica. Teories més o menys abstractes de política general, com a doctrina; ètica, com a base humanista; un cert accent contemporani; heus-aquí les tornades habituals de la nostra vella actuació.

Feta la revista en català, totes les coses s'encomanaràn, a les seves planes, aquella

ADVERTENCIA

En el número extraordinari de les Grans Escoles de Comerç i la Universitat Comercial de Barcelona, últim de la època de llengua castellana de nostra revista, datat 28 i 31 Desembre 1912, va ocórrer un erro de numeració: no és el número 278 i 279 com equivocament apareix a la portada, sino el 273 i 274, i aixís esperem ho hauràn entès els subscriptors.

trascendencia, alhora palpable i voladiça, del verb. La política, la economia, la ètica, esdevindràn nacionals, es a dir, vivents i vivificadores. I seràn acompanyades de l'història i de les lletres, Catalunya, Iberia, la Religió, l'Art, la Ciència, seràn coses més significatives i concretes.

La revista en castellà imposava una constant violència, massa forta per sostenir-la totes les setmanes indefinidament. Car poden escriure's fàcilment revistes i àdhuc infolis en castellà quan es tracta d'un placèvol dilettantisme; però la nostra CATALUNYA intentava parlar, en caste-

llà, de coses vives. Aquesta era la tortura.

Per això no més els apostòlics abrandats, els qui, de plétora d'idees, de paraules i de sentiments, sobriren i es vessen, foren els qui escometeren l'alta empresa, amb la simpatia, gairebé no més que amb la simpatia, dels depuradors i dels concentrats.

No, no volem que el canvi, iniciat avui, sigui prè de com una novetat. Massa temptatives malversades ens recomanen moderació i perseverància, per que no procurem servir, com un titol de gloria i com una ferma garantia de serietat la nostra humil i encare no vençuda continuació.

De la ineficàcia de D. Joan Mañé

Ben clar, ben clar ho explica l'estudi pòstum den Maragall. Aquella influència sobre son públic, atribuïda an en Mañé i Flaquer es una bella falla. — El públic no més se deixava influir del periodista quan la prèdica del periodista ja concordava amb el fosc instint del públic, amb sos interessos, amb sos vicis i ressabis... — Venia una època tèrbola; passava per la nostra Barcelona un agitador: en Mañé recomanava a les classes neutres, ses lectores, el retreure's, l'estar-se a casa: ells, llavors, seguien. Al contrari, venien jornades d'eleccions; no més refinada sensibilitat civil, consellava sortir de casa, aquesta volta; votar, pera compliment del dever públic: més aquelles no l'escoltaven en això com en lo altre: no votaven pas. Tota excitació a la rústica malfiança, a l'abstinent, a una més o menys anàrquica resistència, a l'acció negativa, en fi, era creguda. En canvi, — el biògraf ho conta, — un jorn vingué que's dibuixava entre'ls barcelonins un moviment de protesta contra un cert impost sobre'l gas. Sortí en Mañé a contrariar aquell, per que l'impost ja era legal i la llei ha d'esser acatada. Ningú l'escoltà; sos lectors foren els primers en sumar-se a la fàcil, a la incivil revolta.

Bé, doncs, com ne diríem d'això? Jo, en veritat, no sé trobar-li altre mot que'l de ineficàcia. — Home eficaç anomenarem el qui, tard o d'hora, se'n adonguin les gents o no, imposa entre elles ses propries concepcions de la vida, o les obres i empreses de son propi esforç o solucions propries, en algú problema concret: no aquell qui s'acomoda sense renovar-les, a les solucions, a les obres, a les concepcions que troba establertes. Corrent es que aquest trobi l'adhesió immediata, el fàcil èxit; car plau al públic guardar en l'escriptor la propria imatge reflectida, i així li somriu, com la vanitosa somriu al mirall. L'altre, al revés, es veritable, home eficaç, no pot fer massa d'hora cullita de somriures, — i a voltes no la pot fer de viu en viu, — i a voltes no la pot fer ni la farà mai. En la colonització de les ànimes no hi val pas la penetració pacífica. — Una vegada nos-

altres escriguérem, damunt aquest mateix periòdic, parlant de l'obra possible d'una generació: «El dia que les gents se n'adonguin de la malícia ideològica que portem, fins les pedres s'alçaràn contra nosaltres; i això serà bé, per que el que les pedres s'alcin contra nosaltres es la indispensable condició pera que nosaltres arribem a fer-nos senyors de les pedres».

Don Joan Mañé i Flaquer no's feu senyor de les pedres. Don Joan Mañé i Flaquer, Director del *Diario de Barcelona*, periodista il·lustre, escriptor llegidíssim, polític respectat, ministre imminent varies vegades, conseller únic, durant temps i temps de la burgesia barcelonina, no fou, — cal dir-ho — dins la nostra vida pública, un home eficaç.

Jo m'atreviria a trobar d'aquesta ineficàcia una raó fonamental, una explicació d'arrel. La cercaria en la mateixa «actitut» de l'autor dels «davantals» famosos, enfront de son públic. Enfront de son públic, l'autor dels davantals famosos començava *humiliant-se*. Volia vulgaritzar, «atreure», «posar-se al nivell». Aspirava a esser comprès per tothom, i desseguida. Per això li calia una immediata abdicació. Pera esser *clar* devia fàcil — ja havem insistit algú cop en la diferencia entre aquestes paraules. — Pera captar-se el voler dels altres, deixava que les perillósimes «precaucions oratòries» se li mengessin la millor part del propi voler. Pecat d'origen! Venda sacrílega de la noble primogenitura que es la eficaçia, pel plat de lleties, — per aquella adhesió fàcil, per aquell èxit immediat!

Conten que l'il·lustre periodista tenia una habitut. Quan al dematí sortia de casa s'aturava a conversar una estona amb son porter, ataconador o sastre d'escaleta. I quan son davantal havia sortit, preguntava a aquest què cosa li'n semblava. Tenia molt en compte les observacions de l'humil. I el dia que aquest mostrava haver-lo entès del tot, i li deia: «Don Joan, avui sí, que l'ha encertada!» — ell se n'anava tot content...

No, don Joan, no l'haveu encertada! No en sigueu massa, de content! Aques-

ta política de complacència amb l'ataconador, don Joan, us ha resultat funesta. Es en les mans de l'ataconador que's perdé la vostra eficaçia. Ell la doblegava, ell l'aplania, ell la va esvaïr a l'últim, amb l'insistent colpejar de son martell. Don Joan, vos pensàveu conquerir-lo, l'ataconador, atraure'l, guanyar-lo a la vostra causa; mentres tant era ell qui us atreia, qui us guanyava a la causa d'ell, — a la causa de la vulgaritat. — Si un home eficaç va haver-hi, dins la reduïda esfera d'aquesta competència sorda i inconscient, aquest home eficaç no era el periodista del pis, era l'ataconador de la porteria!

Es clar, després d'això, que en Mañé i Flaquer havia de caure en l'escepticisme sobre sa professió i missió! Es clar, que se n'havia d'enriure del rebregat «sacerdoci de la premsa».

Però, ell s'equivocava. Sia lo que's vulgui en la major part dels casos usuals, la premsa pot devenir, sí, una manera de sacerdot, el periodista un sacerdot. — Mes, acceptat el terme, cal integralment acceptar-lo. Sacerdot vol dir també mestre, no solament servidor de la devoció popular. Sacerdot vol dir algú que, posseïdor d'unes gràcies i unes llums que manquen al comú del altres, no abdica davant la comprensió i l'assentiment general dels altres, no es tothora entès dels altres, no cerca entre ells una aprovació.

Un sacerdot — oh massa prest conformat don Joan Mañé! — es un home que sab llatí, i que, quan oficia, PARLA EN LLATÍ.

XENIVS

De l'Antologia Grega

ANÓNIM

¡Aixis em trasmudés en rosa vera i em cullissin tes mans per a deixar-me sobre tos pits de neu!

DE JULIA

Lladres, cerqueu altres cases que us donguin més profit; puix de la nostra n'es perpetua guardiana la pobresa.

DE LUCIL

Diuen, Nicil-la, que et tenyeixes els cabells; ¡aquells rulls negríssims que compres al mercat!

DE CAPITÓ

Venustat sense gracia plau, pero no captiva; es com un esquer que sura i no té ham.

DE PLATÓ

Jo, la superba Lais, de qui la Hel·lade fou joguina, la qui hagué a l'atri de sa casa un eixam d'enamorats donzells, consagro aquest spill a la deessa

de Pafos; car no m'hi vull contemplar com ara só i no m'hi puc veure com abans era.

DE JULIÀ

Estava teixint corones, quan trobo entre les roses un Amor. L'agafo per les ales, el tiro al vi, me'l bec, i sento de llavors ençà que dintre meu em fa pesigolles son aleiteig.

ANÓNIM

Palesaré en vers el nom, la ciutat i la

màxima de cadascun dels Set Savis.— Cleóbul, el lindi, digué: *La mesura es lo millor*.— Quiló, el de la cavernosa Lacedemonia: *Coneix-te a tu meteix*.— Perian-dre, qui habitava Corinte: *Contén la ira*.— Pítac, nascut a Mitilena: *De res ne facis massa*.— Soló a la sagrada Atenes: *Pensa en el fi de la teva vida*.— Bias de Priena: *Els més dels homes son dolents*.— Tales de Milet: *Defuig d'esser fiador*.

Traducció de LL. SEGALA

Plantin-Moretus

Labore et constantia

Tots els voluptuosos gustadors de la rancier dels llibres, més dolça que la del ví, l'hi saben, a una recolzada dels car-rerons de la vella Antuerpia, la placeta, tranquil·la i pacífica com la nostra Plaça del Rei, on juguen els infants, coneguda pel nom de Mercat del Divendres. Voltada d'arbres, hi ha al centre, dalt d'una columna, una estatua de la Mare de Déu. Un casal senyorívol, i ocupant tot un dels frontis de la plaça amb una graciosa portalada del segle XVIII, tanca com un estoig els venerables obradors i hostatge de l'Arquitipografia Plantiniana.

Aquella casa es un palau d'encís. Hi entreu i el temps es detura; tres segles de Mestres Impressors hi han anat deixant la essència de tantes vides de treball magnífic, acumulada en aquelles cambres, d'una sentor tèbia i concentrada talment com una vella i olorosa botiga d'apotecari. No fa pas encara quaranta anys que s'extingí per al món del treball la impremta gloriosa que establí a la ciutat d'Anvers, l'any 1565 el Mestre Cristòfol Plantin, de veneranda memoria.

Quina secreta fretura agermana fins a la identitat d'emocions la sensualitat i la curiositat? El peregrí fervent que entra al Museu Plantin Moretus, tot seguit perd el món de vista i se li para l'alè, encesa sense remei la seva passió.

Així com la princesa estimada i recelosa; com la fada poderosa, dormen els llibres més temptadors en cambres de cedre i cristall llur somni secular. I el viatger, com el príncep de les rondalles, va a son pas desvetllant i suscitant la vida, i cullint, vives i palpitants, les paraules que durant trescents, quatre-cents anys han emmudit.

Vetaquí que el viatger s'inclina damunt d'un esgrogueit manuscrit del segle quinze, i de sobte es redressa, nuada la gola i mullats els ulls; un eixam de minyonetes s'es posat a ballar al voltant seu, damunt una prada florida: es que ha llegit, dexifrant apenes la mirífica escriptura: «*Joly moys d'Avril*»...

Més que als palaus sumptuosos, més i tot que als museus orgullosos, l'esperit aquí's troba en una maisó de príncep. En veritat que cap palau del món pot envanirse de tant rendit vassallatge d'es-

perits com aquesta noble casa dels Plantins. Guardi's pels reis del món la gloria dels capdills i generals, i guardi's pels Plantin Moretus l'haver tingut a llurs ordres i sou, de company de treball, col·laborador i dependent de la casa, el Príncep dels pintors, Pere Pau Rubens.

Oh, edat d'or, quan la Impremta era la més noble i sagrada de les arts manuals, car ella multiplicava, com una benedicció, la Paraula de Déu sobre la terra. Llavors els més grans pintors, aquells qui eren ademés de pintors, embaixadors i polítics i filosops, eren homes a sou d'una impremta, i ho eren els humanistes, els llatinistes, els orientalistes, els teòlegs, els matemàtics. Llavors cada impremta era una Universitat, i Mestre Cristòfol Plantin donava feina a Just Lipsi, i son gendre Baltasar Moerentooft, dit Moretus, ne donava a Rubens. Llavors Mestre Plantin, impressor, era ademés, amb tots els honors, a la Gilde de Sant Lluc, entremig dels pintors i els escultors i els orfebres.

Tot el món era mercat per al bon llibre. A l'Europa del Renaixement els homes de lletres eren, per damunt les fronteres i a despit de les guerres, una sola casta i una sola nació. Els llibres d'Antuerpia eren venuts a les fires de Leipzig i de Francfort, i els impressors no vacil·laven en arriscar grans carros de llibres pels infernals camins on s'enfonzaven els cavalls dins el fang, s'emboscaven els bandejats o aguaitaven els emissaris dels inquisidors.

Cristòfol I, Joan I, Joan II, Baltasar III... Els cognoms desapareixen i la successió familiar forma ja Dinastia. La professió es una tradició familiar, i de pares a fills se trasmet, sagrat patrimoni, l'esperit de l'incessant perfeccionament dins un mateix ofici. Quin respecte fa això! Un passa per damunt de llurs retrats, agenollat d'esperit.

En aquells temps privilegiats, el Mestre Impressor editava, imprimia, fonia els tipus, gravava els punxons, feia decorar els llibres per sos propis dibuixants i gravadors, els relligava i daurava, els venia a la botiga o la fira, i enviava sos propis dependents amb caixes de llibres a vendre'ls per altres ciutats; sabia de llatí i de grec i en sabien els seus caixistes i correctors i coneixia familiarment els clàssics. Ell amava els llibres, i perquè els amava, sortien tan adorable-

ment bells i jovials, ornades fastuosament i alegres materies més greus i profundes: àngels rabaçuts i dones revingudes decoraven els tractats de Teologia i nobles escudins amb sirenes cargolades obríen la porta als volums de Matemàtiques. Les pàgines impecables de aquelles edicions magnífiques de la Bíblia Poliglota, que valgué a Plantin la prerrogativa de Prototipògraf del Rei d'Espanya, el Sèneca, el Marcial, l'Esquil, el Teatre del Mon d'Abraham Ortelius, la Botànica de Clusius, porten damunt la gracia que resulta de llur acurada pulcritut, les gales d'una ornamentació digna i senyorívola.

Còm reportar les meravelles dels llibres plantinians i dels que els hi fan escaient companyia: dels manuscrits policromats, els incunables, les edicions prínceps, els gravats innumbrables, ni tan sols dir la emoció de contemplar els dibuixos per les estampes i portades dels volums, les grisalles originals de Rubens, de Quellin, de Van Orley, gravades per Lucas de Leyde, Jean Wiericx i Van de Passe?

Per a més esplendor, als murs de les sales que tals joies hostatgen, alternen amb els dels membres incontables de la família il·lustre, els retrats dels grans homes del renaixement italià, de Pic de la Miràndola, Lleó X, Cosme i Llorenç de Medicis. I entre ells el nostre Anfós d'Aragó.

Les catifes espesses ofeguen el trepig, les tapisseries fan opaques les veus. Parleu baix. Plaques de cuiro daurat cobreixen els murs, rublerts de riques pintures, mobles maciços, arques de xinesques decoracions, xemaneies esculpturades i opulents, tot aquest robust parament d'un ric burgès flamenc, augmentant a cada generació, us parla de la noble comoditat del viurer, conquerida pel primer Plantin malgrat ses grans adversitats, i augmentada pels seus successors, en aquells temps que el fer bons llibres era no solament una gloria i un goig però també una fortuna. Cristòfol Plantin va veure's desterrat, saquejada sa casa dels espanyols llavors del saqueig d'Anvers (1576), i reduïdes a cinc les seves vint i dues premses; malgrat això i havent començat la seva carrera com a trist aprenent a Caen, va deixar a les seves filles i gendres al morir, un capital en cases, material i llibres, que no ha sigut evaluat en menys d'un mil·lió de francs.

I cal tenir ben present que Cristòfol Plantin arplegà les més calamitoses èpoques de l'història de Flandes: les persecucions religioses, els iconoclastes, els «gueux», el Duc d'Alba, la «furie espagnole». Ah, bé podem veure encara, a la botiga, la llista dels llibres prohibits pel famós governador castellà, tres vegades més llarga que la dels prohibits per Roma. Fins els *Mapæ Mundi* eren considerats perniciosos i posats al Index.

Mes, ni la botiga, amb ses notes de preus i plec d'apuntacions, ni les sales de gravats on l'obra den Rubens triomfa en la vermellor dels coures i la negror dels boixos, ni els dormitoris magnífics, ni la cambra de Just Lipsi, poden emocionar-nos tan profundament com les sales de la impremta i sos annexes: la cambra dels correctors, la dels caixistes

i de les premses, el dipòsit de caràcters, i a dalt de tot, la fosa de tipus, les matrius i els punxons. El gran pupitre de la cambra dels correctors, tot plè encara de probes a mig corretgir, commou molt més que no els llibres acabats i endreçats. Al mur, en un quadro d'honor, el nom dels deu primers correctors de la casa, entre ells Francesc Rappheleung, que sabia hebreu i dirigí la Bíblia Poliglota... I després,—el sagrari,—les caixes i les premses. Restelleres de lletra, d'aquells caràcters tan perfectes, la composició dels quals era tan acurada i ordenada que mirar una pàgina dona tant de goig com mirar un quadre. Les premses, les venerables premses a mà, subjectes amb puntals a les vigues del sostre, dugues de les quals, al capçal del saló, son encara de les primeres de Cristòfol Plantin. Una de les modernes funciona encara; per medi d'ella l'ànima recta i exquisida del vell Mestre Impresor reviu i ens dicta una sabia i aciençada regla del viure, continguda en un sonet, imprès allí damunt paper de fil amb els mateixos caràcters plantinians:

Le Bonheur de ce monde.

Avoir une maison commode, propre et belle,
Un jardin tapissé d'espaliers odorants,
Des fruits, d'excellent vin, peu de train, peu
Posséder seul, sans bruit, une femme fidèle;

N'avoir dettes, amour, ni procès, ni querelle,
Ni de partage à faire avec ses parents,
Se contenter de peu, n'espérer rien des grands,
Régler tous ses desseins sur un juste modèle;

Vivre avec franchise et sans ambition,
S'adonner sans scrupule à la dévotion,
Dompter ses passions, les rendre obéissantes;

Conserver l'esprit libre, et le jugement fort,
Dire son chapelet en cultivant ses rentes,
C'est attendre chez soi bien doucement la mort.

Admirem el seny i la modestia casolana tansabiament servada entre mig de aquells temptadors i apassionadors tressors de la Sabiduria, entre mig de les tempestes i de les heterodoxies—no ben bé exempt ell mateix d'una d'elles—per el bon Cristòfol Plantin. Aprenguem la virtut de la llar menestral on els homes més eminents de l'època eren familiars hostes, on visqué sa filla predilecta, son auxili i el cap de sos correctors, la Marguerida Plantin, tal com ens apareix a les «Memories» tan bellament compostes per Mme. Jean Bertheroy.

Per les finestres recullides, amb vidres estanyats, llueguen el pati delitós, on la parra centenaria s'enfila i cobreix les parets, retallades en pinyons damunt el cel de color perla. Flors gemades engalanen el jardí i al mig plora un brollador. Núvols grassos i flonjos com tapisseries de vellut blanc i gris, fan un sostre amorós al pati humit. Tot es quietut i la música argentina del carilló davalla en gotes sonores. Per sota els arcs del porxo, trepitja acompassadament les lloses el vell guardià, vestit amb «ropilla» i «gregüescos»...

Uns bustos de marbre voltant el pati us recorden una volta més els membres més eminents de les preclares famílies dels Plantins i dels Moretus. No manca a cap d'ells l'emblema heràldic

del Compàs amb el lema *Labore et constantia*, simbolitzats en un Hèrculi i en una matrona. Aquest era el lema de Cristòfol Plantin. Els quatre establiments que arribà a tenir a Anvers tenien per mostra el Compàs de Ferro, el Compàs de Fusta, el Compàs de Coure, el Compàs d'Argent. Baltasar III, reunint tots els emblemes de sos ascendents, feu campejar al mig, al escut, la estrella dels Moretus, la dels reis d'Orient, ab la divisa *Stella duce*.

Si la ciutat nostra fos ordenada segons justícia, no's donaria llicència de mestratge en l'art divina de la Estampa a qui no hagués complert la peregrinació a la Santa Casa dels Plantin i dels Moretus, d'Anvers, i a qui després de set setmanes d'estudi humil no se sentís disposat a deixarse conduir per una estrella.

R. RUCABADO

Neminem laedere

Una sentència recent del Tribunal Suprem dictada amb motiu d'un plet entre una senyoreta que un diari de la Cort havia ofesa, publicant una falsa nova, ha donat peu a infinits comentaris i a les més opostes afirmacions. Caldria afegir-ne un altre o inclinar-se a la tinguda per exacta si ara ens proposéssim tocar els extrems jurídics establerts als *considerandos* de l'esmentada sentència. Però no més preludivem l'article amb el recort d'ella per tal com s'hi lliga la nostra tesi que, d'altra banda, preocupa greument la doctrina jurídica, i en alguns Estats s'arribà a incorporar a la vida legal; ens referim a la responsabilitat objectiva, o sigui la responsabilitat sense culpa.

Mes abans de fer exposició de nostres cogitacions, convé portar el lector al plà en el qual elles anaren formant-se; així no li semblarà arriscada, o tant arriscada, l'altura si a la fi encara temés que ho era; anc que no hi ha por de rodaments de cap.

Aquest plà, lector, ens l'ofereix la vida cada dia; cal no més posar-s'hi com observador i anar notant detall per detall, i que verament n'hi ha i no pas de minça valor.

Esdevé, i ja s'analitza actualment, que'ls perills augmenten cada hora i principalment a les grans urbs. Es perillós el córrer dels automòbils, el tràfeg d'altres veïcòls innumbrables que enfolleixen l'atenció del vianant com de llurs conductors; ofereix perill l'explotació dels tramvies, perill doble si's té en compte el traçat dels cables conductors de l'energia elèctrica i la ruta dels caruatges que molt sovint estan units. Perillosa es també la xarxa telefònica com la telegràfica i la de ferrocarril, les bastides i les tasques de les mudes de casa; i tants d'altres, l'enumeració dels quals lassaria l'atenció del més pacient, essent encara incompleta la llista.

Aquesta multiplicat d'amenaques al viure s'ha accentuat des de no llunyana data: fixant-nos en la Barcelona, o el Madrid, per exemple, de fa mig segle, resulten plàcides les seves vies, on se podria oír el ferm talonejar, en l'acera, del amic que un esperava.

D'altra banda, el viure d'avui, el d'un mateix, es greument agitat, manca el temps, les cavilacions ens fan companyia adhuc en el passeig; avui no anem a pendre el sol, com els avis feien, embolcallats en l'espessa capa, amples se-

nyors del sol, glosant les anècdotes de llurs vides.

Ara que el lector pot situar-se en el plà al qual ens referiem, descobrim les preocupacions que hi nasqueren.

Les nostres lleis—i a aquesta fi convé consultar el Cap. II Llibre IV Tít. XVI del Còdic Civil—no concedeixen acció sinó quan intervé culpa o negligència. Així comença dit capítol al ocupar-se de les obligacions que neixen d'una o altra. Qualsevol fet que produeixi dany, no motiva, doncs, la seva indemnització si no havia intervingut qualsevol d'aquells factors, que, com Ihering afirma, son a la responsabilitat ço que l'oxigen es a la flama.

Tot el sistema jurídic nacional, igual que el romà, en l'orde de que's tracta, descansa en els dos pilars avant-dits; això fa que el concepte de la culpa sigui estudiat des de tots els aspectes, adhu per aquells qui mantenen llur convicció que cal que sia indemnitzat tot dany o menyscabament en el propi patrimoni. Aquest concepte, l'amor al caràcter tradicional que la culpa imprimí al dret feu que el Tribunal Suprem de Baviera decidís que «l'exercici de l'industria de ferrocarrils es necessàriament i en si mateixa un fet culpós!» I tot això, com adverteix el professor Coviello en son magnífic discurs llegit en l'Universitat de Catania (*Revista Italiana per le Scienze Giuridiche*, vol. 23), amb l'única fi d'atribuir a l'empresa la responsabilitat en aquells accidents que, considerats com fortuits, son anexes al exercici de la dita industria.

Un altre autor notable (i aquestes cites podrien multiplicar-se), en Pietro Cogliolo, en un treball seu preuadíssim sobre la Teoria de la Culpa—*Il Diritto Commerciale*, Ott. 1912—diu que convé notar que la culpa es la deü més freqüent de responsabilitat, però no pas la única; qualche vegada la llei imposa la obligació de la indemnització de danys sense que un sigui culpable «*Scandolezzarsi a sentir parlare di danno incolpevole è cosa più da bigotti che da credenti nel diritto...*» i afegeix encara que'l voler justificar aitals normes—en els casos que s'exigeix responsabilitat sense culpa—recorren a conceptes ficticis de «culpa presumpta», es pendre un camí llarc i fals en comptes del recte i veritable, que es el de dir que la llei ha ordenat tot això *propter utilitatem civium*.

També el legislador modern s'ha separat del concepte tradicional de la cul-

pa al saonar, i promulgar en acabat, la llei d'accidents del treball.

En tot cas, el concepte de la culpa o negligència servirà per alliberar de responsabilitat al qui causés el dany si aquest es produïa perque negligència o culpa fossin imputables al damnificat; i així el concepte de la culpabilitat fora invertit.

La índole d'aquest article no consent les serioses i àrdues qüestions que d'un punt de vista exclusivament jurídic podrien tractar-se: elles escaurien a una monografia o estudi especial de la tesi. Noresmenys, cal referir que l'il·lustre catedràtic Coviello considera com de suprema justícia els següents principis que sempre i en tota controvèrsia faràn sentir llur esclat: «Qui actúa o be obra en el seu propi interès, obra o actúa a son propi risc. L'exercici del propi dret no ha de produir la negació del dret d'altri». I no es cregui que aquestes qüestions es consideren solament d'un punt de vista teòric, sinó al contrari, amb una finalitat pràctica meridiana. No fa pas gaire temps els diaris de Barcelona publicaren una nova que deia, mica ençà mica enllà, que els jutges de primera instància d'aquesta ciutat s'havien reunit per pendre acorts relacionats amb els danys funestos i de cada dia que causen els automòbils; al cap de poc temps saberen, professionals i no, que amb motiu d'un atropell, per primera providència es detingué al mecànic i se li exigí en acabat una forta suma per concedir-se-li la llibertat provisional.—Així es conseguí un càstic pel conductor del carruatge, tenint-lo anticipadament a la presó, ja que la suma exigida era força més alta que'ls emoluments de que disposava. Diem anticipadament, perquè es raríssim que existeixi prova contra el menaire d'automòbil, que indueixi a senyalar imprudència, negligència o culpa, en el moment decissiu del judici. Així esdevé que el damnificat, resta damnificat; i roman una muntanya de paper escrit per alleujament del malhaurat que perdé la seva vida o sofrí mutilació.

El Tribunal Suprè de l'Estat ha preuat el dany moral condemnant a una indemnització pecuniària a qui el causi: ¿preuarà els altres innombrables i gravíssims, d'orde material, que cada dia pateix la societat?

JOSEP RIERA GALLO

Barcelona, 9—I—1913.

S. M. el Catarro.

Continúan las bajas temperaturas y cambios bruscos, reinando en todas partes S. M. el Catarro, y á todos, en mayor ó menor escala, nos hace sentir su tiránica autoridad. La única defensa segura contra ella son los Pellets del doctor Mackenzy, que curan en 24 horas el peor resfriado sin necesidad de guardar cama ni de usar sudoríficos. Tomando los Pellets su resfriado no seguirá adelante, cesarán seguidamente el estornudeo, el lagrimeo, la destilación de la nariz, el estado febril y la pesadez de cabeza. Los Pellets curan además la propensión al catarro. Caja Plas. 1'50 en todas las farmacias.

Del Dret Catalá

Resum de l'enquesta

La enquesta oberta per aquesta revista arrán d'un article que hi publicarem, amb el fi de polsar la opinió dels juriconsults catalans sobre la qüestió de les Notaries, que tant afecta a la vitalitat de nostres institucions i costums jurídiques, amenaçada greument des de'l R. D. de 1903, refrendat per En Dato, qui vulnerá la Llei orgánica del Notariat, fins a les darreres percussions, representades pel R. D. de 28 Juny 1911 i la R. O. de 23 Juliol 1912, ha arribat ja al seu terme.

Després d'aquest introit procedim a resumir les opinions formulades:

A. *Quina mida caldria pendre per desvirtuar les modificacions indirectament introduïdes a la Llei orgánica del Notariat en virtut dels preceptes administratius que modificant l'ingrés a la carrera i concentrant les oposicions, desnaturalitzen la part en que la llei era relativament favorable a nostre Dret?*

La resposta es unànim en regoneixer com a única mida profitosa, la de LA DEROGACIÓ, no sols del R. D. de 28 Juny 1911 i R. O. del 23 Juliol 1912, sino de totes les disposicions ministerials que, al conculcar ilegalment els preceptes de la Llei orgánica, els han desvirtuats; opinió que es la mateixa de nosaltres sostinguda en l'article origen de l'enquesta i consistent en proclamar la necessitat de que's torni a la vigència de la Llei de 28 Maig 1862, si's vol que siguin subsanades totes les ingerències centralitzadores que han ocasionat; sobretot la abolició en absolut del cós d'aspirants «especie de contraban notarial» (R. Permanyer).

B. *Quines reformes s'imposen per millorar l'actual estat de coses i garantir el nostre Dret, posant lo a cobert de tota altra possible vulneració de dita llei orgánica?*

Podém considerar en aquesta pregunta dos estréms: el de les reformes que s'imposen per millorar l'actual legislació notarial i la forma de garantir el nostre Dret en l'avenir. A tots dos estréms s'ha respost aciençadíssimament.

Després de retornada la Llei del Notariat a la seva total vigència, caldria, segons el Sr. Permanyer, que la legislació orgánica fós objecte d'una revisió i en la forma constitucional corresponent fós modificada, prenent per norma els moderns corrents descentralitzadors i tenint en compte les diferents necessitats jurídiques de les distintes regions que formen l'Estat. Detallant aquestes orientacions estableix la provisió de les vacants mitjançant tres torns: oposicions, concursos i traslació. Les oposicions caldria que es celebressin totes a les capitals de les Audiències territorials, segons un programa redactat pel mateix Tribunal, en el qual es dongués la importància deguda al respectiu dret foral o regional; exigint-se com a

requisit indispensable, el cabal coneixement del idioma del país i procurant-se que les Notaries fossin cóngrues, a qual objecte haurien de modificar-se els Aranzels que daten del 1885, com es evident que si les tarifes no han variat de llavors ençà, en cambi ho han fet i en forma sempre ascendent, les despeses inherents a la vida humana.

El Sr. Viñas i Comas profunditzant més en la forma de les oposicions diu que als tribunals d'oposicions hauria de donar-s'hi intervenció als juriconsults eminents qui s'han especialitzat en l'estudi del Dret Catalá, i defensa també no sols que 's dongui major importància al coneixement del idioma, sino també al vocabulari jurídic-popular de cada comarca i la seva traducció en el tecnicisme del Dret.

Cal fer remarcar el doble caràcter amb que es considerat el Notari quan el Notari es ço que deu esser, té el caràcter d'un conseller qui instrueix en la ciencia del Dret els qui la ignoren i dona forma legal a les aspiracions de les parts compareixents; mentres que l'Estat, amb la seva organització burocràtica intenta donar-li un caràcter totalment oposat. «La qüestió del Notariat es, doncs, d'una simplicitat que fins fá estrany haver-la de formular; consisteix senzillament en que s'ha legislat fent cas omís de la realitat; i l'únic remei consisteix en que ella sigui respectada; tot lo que 's faci partint d'aquest fonament portará la pau i tot lo que 's faci prescindint-ne no farà sino augmentar la perturbació» (Maspons i Anglès).

Per conseguir la millora del actual estat de coses, ja hem palesat al resumir les contestes a la primera pregunta, que hi havia unanimitat de parers. La derogació de les disposicions vulneradores de la Llei orgánica es regoneguda per tots com únic mijà de garantir, en aquest aspecte, el Dret Catalá.

Manera de conseguir-ho? «Les mides i reformes que convé pendre i adoptar, son radicalíssimes. El mal que 's pateix es de suma gravetat, i per tant els remeis han d'esser heròics» (R. Permanyer).

Aquestes afirmacions, rublertes de veritat, de tan eminent juriconsult, son corroborades per les paraules d'un estadista, de diferent escola política, dins del comú Catalanisme, el Sr. Garriga i Masó, del qual son, traduïdes, aquestes paraules: «El remei existeix no més que en la suprema energia del nostre poble. Si al ocórrer qualsevol d'aquestes mutilacions fragmentaries del nostre patrimoni jurídic, Catalunya es redrecés irada, es possible que el poder central reculés en son camí. Si la protesta es purament formulista i no passa de quelcóm acadèmic, que no amenaça la tranquil·litat pública, el poder central s'ho mirarà amb certa indiferència...

s' intentarà le transacció i «componenda»... i d' esmena en esmena, arribarà el poder al seu propòsit uniformista.

»Solament veig, doncs, el remei en una vigorosa acció de la opinió catalana, que porti al convenciment del poder, que en aquest problema no hi há solament un afer professional, sino un altre més pregon de dignitat nacional per Catalunya».

El Sr. Viñas i Comas sustenta lo mateix, al dir que tots els catalans haurien de promoure un formidable i decidit corrent d' opinió en favor de tant justa causa; i descendint a la pràctica indica que podria assolir-se pels nostres representants a Corts, amb sols conseguir que hi possessin el mateix dalit que posen moltes vegades en obtenir obres públiques pels seus districtes.

El mateix distingit advocat gironí en el prefaci de la seva resposta escriu una veritat molt amargant, que no podém resistir-nos a fer constar en aquest resum, ja que ella tendeix igualment a garantir el nostre Dret Civil de les intrusions del equivocadament qualificat de Dret Comú. Al afirmar que la qüestió de les Notaries no es més que un episodi de la lluita entre l' uniformisme i els Drets regionals, dona un tant de culpa considerable, respecte als mals resultats que aquesta lluita té pel Dret Català, als mateixos catalans, sobretot els advocats. «Cal dir-ho amb entera franquesa: son molts els advocats i notaris de Catalunya que es proclamen partidaris i defensors del nostre Dret; son en canvi, pocs, comptats, els qui, arribada la ocasió, han tingut el valor de rebutjar l' abusiva aplicació del Còdic Civil quan venia a afavorir la tesis del client».

Finalment, hem de feros ressò d' al·lusió directa que el gran tractadista de Dret Català, en Guillém M. de Brocá, i el notable juriconsult al·ludit al principi, fan a la Comissió del Apendix Català al Còdic Civil, la qual, no obstant i fer 13 anys que s' es constituída, encara no ha fet res oficialment, i sols algún treball particular. Es indubtable que la inactivitat col·lectiva d'aquesta Comissió ha causat un dany immens al nostre Dret Civil, car si aquest fós ja codificat amb tota cura i seny, hauria deturat moltes aplicacions indegudes del Còdic Civil a qüestions jurídiques que afectaven solament a la legislació catalana. Es aquest afer d' altíssima i innegable transcendència i sobre d' ell deixarem sentir, un altre dia, si Deu vol, la nostra veu, per mirar de conseguir que acabi una tan perillosa i ambigua situació d' interinitat.

El Sr. Brocá expressa la seva confiança que una volta establerta la Mancomunitat, les qüestions espectants del Dret Català, tindran una més ferma garantia d' ésser satisfactoriament solucionades. Es d' esperar que aixís serà. Nosaltres, inspirats precisament en la gestació de la Mancomunitat, exposem la forma amb la qual esperancem la resolució favorable de tot ço que afecta a la vida del nostre Dret, de tanta importància per la vida de la nostra Patria.

En Cambó ha dit, al ocupar-se del ajornament de la aprovació del projecte de llei de Mancomunitats amb motiu

de l'assassinat d'En Canalejas, que Catalunya unida guanyará sempre. Certament que en la unió roman la nostra força, ja que el Centralisme, obrant lògicament, mai atendrá la sola força de la raó.

La unió admirable de tots els catalans llavors de la Solidaritat Catalana feu trontollar la carcassa envellida de l'Estat. La extensa unió de Catalunya en l' afer de la Mancomunitat es lo que ens portará a la victòria. I aquest altre afer importantíssim, el del vigor i conservació del nostre Dret, obtindrà satisfactoria solució si perdura la unió, bellament demostrada, amb la campanya que contra el derrer R. D. de Notaries se realitzá en 1911 a la qual contribuïren amb fermesa i entusiasme, totes les forces polítiques i socials de Catalunya, sense distinció d' estaments ni partits.

Manca sols fer valer la força d' aquesta unànim aspiració dels catalans. El procediment a seguir creiem que hauria d' ésser semblant al de la Mancomunitat. Les Diputacions Catalanes formularen les Bases. Els diputats i senadors per Catalunya se les apropiaren i amb adhesió manifesta de tot el poble, les presentaren al Govern i les han defensades al Parlament.

Les associacions jurídiques de Catalunya, reunides en magna Assamblea

haurien d' establir unes Bases que resolguessin el plet de les Notaries, assegurant la provisió de les de Catalunya en persones coneixedores del nostre Dret. Ademés, i sens perjudici d' ampliar-ho un altre dia, la Comissió del apèndix Català, treballant de ferm, hauria de formular son projecte dins un breu termini i les associacions jurídiques ajudar-lo, sentant les Bases procedents per mantenir la substantivitat del Dret Civil de Catalunya, garantir la seva conservació i vigència i assegurar-ne la ufana.

Aquestes Bases serien entregades a la Representació que Catalunya té al Parlament, perque fent-se-les seves, en nom del poble català, obtinguessim de les Cambres les modificacions i innovacions legislatives pertinents a fi d' ésser regoneguda i sancionada la substantivitat del nostre Dret, esmenant-lo i salvaguardant-lo de les ingerències del mal anomenat Dret Comú.

Solament així l' existència del Dret Català romandria assegurada. Si la protesta es no mes formulista i acadèmica, de mica en mica, com deia En Garriga i Masó, arribarà el poder central al seu propòsit uniformista.

JAUME BOSACOMA

Girona

Pobre grandesa

Devegades, i més d' ençà que, dos anys arreu, m' he afanyat en comentar aquella pobre grandesa que hagué nom Miquel-Angel Buonarotti, me vé al pensament que cap creador de formes no tindria per qué vanagloriarse de la seva grandesa, ni cap home, per obscura que siga la missió que exerceix, hauria de envejar mai els qui van pels llibres o les obres dels quals s' aixequen en llocs de veneració. Un sol me sembla en si mateix envejable dò, i es el de saber trobar la bona sabor de la vida sense que ni el vi dels deus ni el vi humil de la obscuritat fossin prou a estragar-nos el paladar o enterbolir-nos la mirada.

Mantenir-nos feliços per sobre de la grandesa o la petitesa de lo que exercim, veusaquí lo que vull significar. ¿Aspiració burgesa?... ¿Utopia?... Potser sí. Seré el darrer en negar-vos-ho. Però, inspeccionant-vos, diguéu-me ¿quina aspiració d' homes, no té alguna part d' aqueixes dugues coses?

Ben pocs dels qui 'm llegeixen, i potser convindria dir cap d' ells ignorarán que Miquel-Angel esculpi el Moisés, posém per exemple, i n' haurán vist quan no l' original, una semblança al menys. Doncs bé, el qui no més per les seves obrés d' escultura conegui el Buonarotti queda a mitja lliçó de la seva vida.

Ultra elles ens deixá unes poesies; i com les seves escultures venen a ser un motlle de sa capacitat, de lo que en ell era força y plenitud, en cambi les poesies que dic son com altre motlle de la seva flaqueza i indigència: de les qualitats que li mancaven, dels seus dalers

constants i mai associats. Veurieu en tals poesies, plorar, suplicar, abaixar-se, retorcer 's el seu amor que fou germà bessó de la seva malaventura, la impossibilitat de mudar en expansió viadora el seu propi geni ombríu, la recança de caminar a la mort deixant reduída a tres estatuas la Tomba de Juli II quan segons el seu projecte n' havia de tenir enllá de trenta.

Si als que solament el coneixieu per alguna de les seves estatuas tota força i domini jo are pogués infondre-us l' esperit de les seves poesies obriríeu els ulls com criatures i 'm diríeu: «Però, ¿l' aquest es aquell mateix?» Sí, amics, es el mateix que mentres en la pedra s' exaltava amunt, molt amunt, en les seves complantes fetes poesia s' humiliava avall, avall.

Absorts en la bellesa dels seus marbres, potser vinguérem a afigurar-nos un home invulnerable i plàcid. En les poesies ens compareix l' home que arriba a vell agobiat de recances i vacil·lacions de les que molts joves se 'n riuen ja com de sentiments puerils.

¡Pobre grandesa!

Tornéu al Moisés. Imagineu-lo, si acás no'n teniu a má una imatge: Es la força que ha trencat els motllos de l' humana capacitat. Fà l' efecte que si Miquel-Angel hagués quedat sense braços no hauria pogut tardar a morir-se, anegat dins la seva propia grandesa impedida de fer-se material.

¿Qui ho diria que les mans mateixes, tant segures i poderoses d' aquest creador de formes hagin pogut tremolar davant d' una doneta ben apareguda,

s' hagin crispat al no trobar paraules l' home per dir lo que l' abrandava, gelant-se de por de pressagis o de la mania que 's tornava pobre? Doncs aiximateix passá.

Aparteu els ulls del motlle de la seva força i veieu un parell de mostres del metall amb que era format l' altre motlle de la flaquesa miquelangèlica. Son dugues poesies seves que he volgut traduhir al bell parlar nostre:

¿Qui es que'm porta a tu per força, dona?
¿Ay laç de mi qui encadenat me sento
tot i sent lliure!

¿Com pot sé aixó, que jo no siga meu,
prés per algú qu'está més junt a mi
de lo que ho está l'ànima al meu cos?

¿Oh Deu, oh Deu, digueumho Vos
¿Qui es que pot més en mí que jo ma-
(teix)

¿Oh mos dies, corrent massa depressa
m'haveu trait, i em trobo vell totduna.
Ja estart per penedir'm: la mort dul'pressa
ja no puc decantar-la ma fortuna.

So enemistat ab mí mateix;
plors i sospirs ja res hi valen
que no hi ha mal tant gran com ho es el
(temps perdut.

¿Pobre de mí, fugí la joventut
i no trobo un sol jorn que puga dir ben
(meu.

Els vans anhels, i la esperança lleu
de veritat m'han cegat el camí

Tot afecte mortal: amor i plany
ardencia i desengany
son coneguts per mí,
tots... menys la veritat.

Faig via fadigat no sé envers on
i, Deu vulga que no, mes 'm apar veure
el gran cástic pel mal que he fet al mon
tot coneixent el bé;
doncs, Senyor, ¿qué faré,
qué esperaré i en qué haig de creure?

Sí, amics, adins d'aquell *Moisés* poderós, adins d'aquella *Nit* en la que respira la segura majestat d'un repós perennal, s'hi amagava aquest home. Pobre grandesa!

Unicament de la coincidència d'aquells dos motlles, dels quals, l'un de domini i força queda en les seves estatuës, i l'altre de indigència i flaquesa queda en les seves poesies, podem treure'n una imatge sencera de la ànima del Buonarotti. I potser coneixentlo aixis es quan l'estimarém més que mai, amb aquell amor assenyat que saben les mares, que s'aguanten en una dolça reserva on els demés entusiasms proclamen gloriós el seu fill, ja que a ella sola li es donat de veure a contraclaror d'aital gloria el seu noi etern ab les seves debilitats i indigencies.

Però també aqueixes debilitatse indigencies quan apareguin sabrà tractarles mellor la mare que no aquets qui are el glorifiquen.

Aquesta, y la estimo molt, es la lliçó que he treta de considerar els dos motlles tant diferents, però fatalment inseparables, de la grandesa del Buonarotti. Per fortuna meva no es aqueixa la única lliçó, que sense moure'm de la vista d'aitals dos motlles d' amarga grandesa n'he apres una altra ja en l'ordre reli-

giós, i es que Miquel-Angel, tot i esclau del seu geni ombriu, temorenc, extremat en la receptivitat sensible, cohibit en la franquesa vividora, no per aixó embestia contra els demés per descarregar-se de les congoixes inherents an aqueix amarc component de la seva grandesa.

S'avingué a ser-ne ell l'única víctima. Amarga grandesa doncs, però noble. No tou la cruenta del poderós, que en l'abús de força xifra sa grandesa; no fou la que, sense mouré'ns del artistes, en temps de Miquel-Angel desmoralitzava Benvenuto Cellini, l'Aretino, el Bramante: caps de pandilla, camorristes, homicides, xantagistes i difamadors.

Amargues grandeses abdues, però i la del Buonarotti, en mig de tot, noble, i la d'aquets altres, a pesar de tot, vulgar i baixa:

Aquesta es la segona lliçó.

L'Activitat pedagógica en 1912

Anem a consignar sumariament les principals fases de la activitat pedagógica a casa nostra durant l'any que acabem de passar. D'aquesta activitat ens interessa unicament la que presenta un caràcter de renovació alhora que de serietat científica. De l'activitat pedagógica dels rutinaris i dels desorientats no tenim per què ocupar-nos-en.

La manca de tradició en els estudis pedagògics es una de les coses que han de doldre'ns més amargament als catalans. Per aixó estimem com l'esdeveniment de més importància de l'any i l'esmentem en primer lloc, l'anada a l'estranger d'uns pocs estudiosos catalans disposats a disciplinar-se en els estudis de la pedagogia científica i amb delit d'esforçar-se en crear caliu per aquets estudis a la tornada.

Cal parlar en primer lloc del que fou el primer en sembrar entre nosaltres inquietuts de Pedagogia nova, deu anys enrera no més. En Joan Bardina, el vell lluitador, se'ns en anà cap a París a començ de curs amb sis dels seus antics alumnes de l'Escola de Mestres, ajudats per l'Ajuntament de Barcelona. Estudià un d'aquets jovers mestres, Treballs manuals, un altre Metodologia de l'Historia, un altre Art i Dibuix aplicat a la Escola, un altre Psicologia escolar i dos més Metodologia de les Ciències. Aquest escamot d'estudiants i llur mestre—que per cert, inauguren un nou i eficaç Mètode d'estudis a l'estranger—pensen aixecar aviat la casa i canviar-la a un país de llengua anglesa.

En Pau Vila, qui tingué l'abnegació de tancar la seva cara «fundació Horaciana d'Ensenyança», s'en anà a estudiar Psicologia del noi a la «Escola de Ciències de la Educació», de Ginebra, amb una pensió de l'Estat, acompanyat de la seva família i disposat a passar-s'hi un parell d'anys, si la protecció arriba.

Tant o més que a aquets cal agrair la seva sortida a l'estranger a la entesa mestra Na Rosa Sensat, qui ha fet el sacrifici d'allunyar-se de la família durant varis mesos, amb una pensió de

El fet es que semblaria com si a les portes de la grandesa hi hagués escrita, si no una llei, una màxima que digués:

«Pagaràs el títol de gran al preu del teu propi benestar o a costa del benestar d'altres». I es que potser per trobar la grandesa inherenta i harmònica cal primer trencar aquella vela blava estesa a sobre de les cimes mes altes y candides on l'aire es més prim però on la roca encara es roca i la neu encara es neu. Per aixó una bella oració matinal dels que son cridats a la grandesa, tant com dels que professen un humil ofici, seria aquesta: «¡Senyor, aviveu en mí la virtut que ni el ví escullit de la grandesa ni el ví humil de la obscuritat sigan prou a estragar-me el paladar o enterbolir me la mirada per gaudir el bon gust i la bona vista que te aquest mon on soc.»

JOSEP LLEONART

l'Estat. Ha passat ja tres mesos a Brussel·les estudiant la ensenyança de la dona en general i en particular la Metodologia de les ciències naturals; i ara estarà altra temporada a Ginebra.

Durant la primera mitat de l'any en Joan Llongueras estigué realitzant lluits estudis a Hellerau sobre Gimnasia Rítmica, innovació que té que veure més amb l'Art que amb la Pedagogia. A les darrerries del any ha donat un curset d'aquesta gimnasia al local de l'Orfeo Català.

Aixis mateix cal fer esment d'algun altre mestre públic català, — en Llerena i en Vernet, p. e.—que han format part d'una caravana de mestres oficials que ha visitat amb alguna detenció les escoles de varies ciutats europees.

I ara que parlem de caravanes, no podem passar per alt la de mestres públics de Barcelona que, amb l'ajuda econòmica de l'Ajuntament, com l'any anterior, feu un tom per l'estranger durant les vagues de l'estiu.

Fixant-nos ara amb els que s'han quedat aquí, durant l'any, l'Alexandre Galí ha seguit estudiant i treballant en la seva «Escola Vallparadís» de Tarrassa; al «Nou Colegi Mont d'Or» també s'hi ha treballat amb voluntat, i lo mateix a les «Escoles del Districte I» i a la «Institució Froebeliana d'Ensenyança». En Joan Palau va deixar a fi de curs la direcció del «Colegi Mont d'Or», de Terrassa, per dedicar se a la confecció de llibres moderns d'ensenyança, substituint-lo el seu antic associat en Pere Moles, el qual ha ingressat a la institució nous elements. Na Francisca Bonnemaïson de Verdager, més que pedagoga insigne educadora, ha seguit desplegant la seva intel·ligent i fructuosa activitat al «Institut de Cultura i Biblioteca Popular pera la Dona» secundada d'un estol de col·laboradores i col·laboradors. Els «Estudis Universitaris Catalans» han continuat exercint la llur acció, havent-li prestat enguany especial ajuda en Manuel de Montoliu amb ses lliçons de Filologia románica.

En quant a publicacions pedagògiques la «Revista de Educación» ha anat fent son camí i guanyant poc a poc nous adeptes. En aquest any que revisem, el «Nou Col·legi Mont d'Or», publicà un llibre resum del curs amb nombrosos treballs dels alumnes i magnífics fotogravats. La «Escola Vallparadís», de Tarrassa, també publicà el seu quadern amb treballs del seus nens i nenes. També el «Col·legi Mont d'Or», de Tarrassa, edità, nombre reduïdíssim, un esplendit llibret de l'escola, amb un text curull de moderna doctrina pedagògica, amb reproduccions de dibuixos del nois en mitjos tons i tricromies, resultant en conjunt una publicació que supera tot quant en aquest geure s'ha fet fins ara, no sols a Catalunya sino a tota Espanya.

Les «Escoles del Districte I», per no esser menys, han donat també el seu volum a la publicitat, el qual conté importants treballs, deguts en sa majoria, al Dr. J. Estrany. Els mestres públics qui durant l'estiu de 1911 visitaren les escoles de poblacions europees amb pensió del nostre Ajuntament, han publicat aquest any passat un llibre del sudit viatge, que es força interessant com a document.

Les conferències pedagògiques han sovintejat com els altres anys, havent-ne motivades algunes d'extraordinaries el «Primer Congrés Espanyol de Higiene Escolar» celebrat a l'abril; mereix especial menció per la manera sistemàtica amb que fou donada, la que preparà en Pau Vila sobre «¿Que'ls portaran, els Reis, als nostres fills?» que fou predicada en varis llocs diferents en vigílies de Reis. També esmentarem les organitzades dels estudiants de nostra Escola Normal de noys constituïts en «Agrupació Normalista». Els mestres públics organitzaren i celebraren amb èxit alguna Conversa pública—la de Vilafranca, p. e.

Com a actes pedagògics de ressonància, hi hagué l'any passat el ja citat «Primer Congrés Espanyol de Higiene Escolar» i la seva «Exposició Internacional de Treballs Escolars» anexa. Les energies i el temps que s'esmerçaren en aquets actes no foren, ni de lluny, compensades pels seus fruits. Un altre gran acte públic on la Pedagogia tingué que veure fou el «Segón Congrés Regional d'Ateneus i Associacions de Cultura de Catalunya», escaigut a Vilanova, que tampoc fou cap èxit per la nostra cultura. També s'ha celebrat a Barcelona la «Tercera Assamblea General de Societats Econòmiques d'Amics del País» amb èxit mitjà, discutint-se algun tema

de Pedagogia. L'any 1912 ha vist igualment la fundació, entre desllealtats i passiones mesquines, de la «Lliga Espanyola de Higiene Escolar».

S'ha de consignar a nostre favor, l'interès teòric i pràctic que bastants catalans cultes se prengueren pel «Segón Congrés Internacinal d'Educació Moral» que's celebrà a La Haia l'Agost passat, del qual el secretari general per tot Espanya fou un pedagog català.

Entre els projectes en vies de realització figura en lloc preferent el de la institució «La llar» de D. Carme Karr, subvencionada amb 10.000 pessetes pel nostre Ajuntament.

L'activitat cultural de nostra ben regida Diputació Provincial mereix nota apart. El benemerit «Institut d'Estudis Catalans» ha seguit en plena activitat científica i preparant sa gran biblioteca pública. L'any que acaba de transcórrer ha vist la inauguració de la «Escola Superior d'Agricultura», la creació de la «Escola de Funcionaris» i la instauració d'un Curs de Llengua catalana a càrrec d'en Pompeu Fabra.

Un acte que feu néixer algunes esperances fou l'aprobació per l'Assamblea de la Unió Catalanista, celebrada a Tarragona, d'un projecte d'Ensenyança catalana. També la «Associació Protectora de la Ensenyança Catalana» te obert un concurs de Historia de Catalunya entre'ls noys de nostres escoles.

Durant els darrers mesos de l'any s'ha vingut parlant bastant de «Boy-scouts» i no s'ha sabut gran cosa de la fundació Ribas per unes escoles públiques a Rubí, ni tampoc de les Escoles de Bosc de l'Ajuntament.

Alguns pobles han inaugurat locals nous, costejats del municipi i l'Estat o de particulars, imaginant-se que inauguraren escoles noves.

Una colla de mestres de Barcelona feren, pel Carnaval, una bonica excursió a Girona. Al grupus escolar d'aquesta població hi tingué lloc, a l'estiu, un curset per mestres, amb força èxit.

Durant l'any i motivat per la Exposició de treballs escolars se feu algun enrenou al voltant de la ensenyança del Dibuix a nostres escoles. Com a resultat, alguns mestres s'enteraren del mètode d'ensenyança de dibuix del natural i l'aplicaren amb bon èxit.

Ha continuat aquest any darrer la desorganització de les colonies escolars de nostre Ajuntament. En canvi la Societat Econòmica Barcelonina d'Amics del País ha començat de millorar les seves notablement.

¿Quants descuits haurá tingut la nostra ploma? D'importancia, pensèm que

pocs. Aquest any passat ha sigut pedagògicament un any de bastanta fressa y poca endressa.

¿Quins son els auguris per l'any 1913? El cor ens diu que bons, amics. Ell serà any de propagació entre'ls catalans d'un nou evangeli patriòtic, de la doctrina de la Pedagogia nacional o, millor dit, de la doctrina de la Educació nacionalitzadora. Ademés, en el Pressupost de nostra Diputació Provincial hi ha dugues petites consignacions que prometen molt i que diuen: «Per treballs preparatoris de la fundació de la Escola pedagògica, tant. Per treballs preparatoris de la fundació de la Escola de la Dona, tant.» ¡Sursum corda! Comencen a esdevenir les coses que nostres cors més han desitjat.

ELADI HOMS

“URANIA”

Visible • Práctica • Sólida

Vedla antes de adquirir otra marca y la adoptaréis

Agente general en España **J. ROVIRA**

Cortes, 619.—BARCELONA.—(junto al Paseo de Gracia).

RON BACARDI

MOSAICOS E F ESCOFET & C

Ronda San
Pedre .8.

• Pavimentos •
Unifas •

Barcelona

Joaquín Montaner

Sonetos
= y Canciones

■ ■ ■

Un tomo de 64 págs.—Dues Ptes.
J. Horta, Impressor.—Barcelona 1911

EPIGRAMMATA

DEL PASSEIG DESPRES DE LA PLUJA

Ha plogut. Sota el cel d'un blau dominador,
el passeig s'esllangueix en divina llangor.
Femenina llangor d'aquella hora beata
en que guarda una dona la lassitut del bany,
i l'esguardeu ab llarc desig, mes sense afany.

DEL VENT DAMUNT D'UN CAMP

Fadigat de la cursa juvençana
i d'haver extingides les estrelles,
quan cerca el vent fàcil camí en la plana,
el pes de l'ombra sent a les parpelles;
i davant la igualtat hostil i muda
de la foscor que fa sa via incerta,
perdría l'esma si amb la llum volguda
d'una suprema pietat desperta,
—heroica i tremolosa fins la fi,—
una lluernia no li obrís camí.

PARAULES DEL VENT A LA NAU
EN LA TREBOLA NIT

Dígas-me, nau: no sents la deslliurança
d'aqueix voler ab que mon bes et du
a cada giravolt de nostra dança
el gust divers d'un nou desig madú?

No oblides el camí sense esperança
dels jorns iguals i el sol qui ja no llu?
Jo tinc a cada giravolt de dança
un goig novell i un nou camí per tu.

Jo tinc a cada giravolt de dança
una nova cançó de llunyania;
dígas-me, nau, no sents horror del dia?

Jo ta feblesa torno gallardia.
No sents ton cos donat a ma follia
créixer a cada giravolt de dança?

LA PRIMERA COMUNIO DELS INFANTS

Encar no s'esbarria la llum de vostres rulls
i es aturada i dolça com de primera aubada;
encar en el pregón repòs de vostres ulls
el món es nou com fou la primera vegada.

Nosaltres no hem vist mai el Rostre de Jesús,
car ens pesa el pecat damunt de les parpelles;
vosaltres l'esguardeu sense torbar-vos pus,
per tal que als ulls d'infant escauen meravelles.

¡Quin miracle, Senyor, després de combregar!
Per venir amb vosaltres, Jesús deixa l'altar,
i us vol perquè sabeu la llei de les joguines

i amb una gracia nova el sabreu breçolà
i per dir-li l'amor del vostre cor, caldrà
que li digueu com el dieu a vostres nines.

ORACIÓ

L'esperit se m'omplena vora'l port, de la gracia profunda
de la mar reposada que'ls sentits va guanyantme.
Dintre meu les imatges, com el pas d'unes veles gonflades,
signen vies novelles a la llum que's desvetlla.
Mes, pressento que un dia, com les veles que'l vent no governa,
les imatges sonores seguiràn la feixuga
lleï de l'ombra implacable.

Fèu llavors, Senyor, que ma vida
s'extingeixi serena vora'l port que tant amo
i que l'ànima meva-es desplegui com l'última vela,
i un cop més pugui veure la ciutat vigilanta
i aquells pins que la guarden i han après el seu nom per cantar-lo
quan la sòn vol abatere-ls i ells més cal que la guardin.
Feu, Senyor, que jo us trobi dins del mar no molt lluny de la platja,
perquè encare que'ls homes ja de mi no es recordin,
vui saber-los tot hora ben nodrits de l'heròica presència
de la mar on reposa tota vostra mirada.

JOSEP M. LOPEZ PICÓ

Conseqüències no desitjables
de la política social

El mes passat de Desembre el medi universitari berlinès s'ha agitat al volt d'un llibre el títol del qual coincideix amb el d'aquestes ratlles. Jo havia pensat rotular el meu article la «Ciencia conservadora» o cosa per l'estil, recordant una glosa de l'Ors, en la qual discutia amb un redactor de *La Publicidad*, si mal no recordo, sobre els perills del «werden» i la eficacia del «machen». Però m'ha semblat millor exposar fets i deixar a tothom que en tregui les conseqüències.

El llibre en qüestió es de L. Bernhard, el més jove dels professors ordinaris de la Universitat Friedrich-Wilhelm. Bernhard no ha fet la carrera usual; ha forçat en certa manera les portes de la Universitat, predicant una producció científica tallada a la mida dels ideals del conservadurisme prussià. El seu nom es va fer famós defensant les lleis d'excepció, mercès a les quals el sol prussià de la marca del Est, se defensà de l'invasió polonesa. Però si els governs han protegit el seu col·laborador en la càtedra, els restants professors, els teòrics de l'economia, li han fet una acollida pessima; ha tingut polèmiques a desdir, la més famosa entre elles contra Lujo Brentano en les columnes de la «Frankfurter-Zeitung».

Mentres la tradició universitària i els prestigis acadèmics li giren l'espatlla, el públic escolar es matricula en massa per sentir-lo, i segueix amb interès no comú sa producció. Deixant apart lo que hi hagi d'estrència i reclam en el nom del professor, la raó fonamental del èxit em sembla que consisteix en una reacció molt natural, contra les característiques de la Universitat germànica. Bernhard representa la fi del historicisme, la reducció del camp del treball, la simplificació a grans fórmules escairades de

tot treball que no sigui el tècnic, l'immediatament útil, la limitació dels supostos morals, filosòfics i històrics, per fer tasca polític-econòmica. Tant política com econòmica. El seu curs actual a la «Vereinigung für Staatswissenschaftliche Fortbildung», per exemple, que porta el títol: «Qüestions econòmiques del temps present», s'ha reduït gairebé a una justificació de la política naval alemanya contra l'anglesa.

Fins aquí es podria creure que Bernhard es un polemista afortunat sense vàlua científica, sense objectivitat, i no es el cas. La seva tasca es seria i ben fundada; fets, fets i fets en son la base, però l'obra sembla més d'un tractadista anglès que alemany: es sobri, precís, gairebé violent en les conclusions, però sempre son aquestes més moderades de lo que'l lector esperava.

Doncs amb aquests antecedents no es d'estranyar l'èxit del seu llibre i més sabent que hi embesteix la més vidriosa qüestió del mon modern, la política social, l'assistència de l'obrer. El llibre que de primer ens resulta antipàtic, es converteix després en una font de llargues ensenyances i meditacions.

El vell i gloriós emperador Guillem I, al presentar al Reichstag els primers projectes de segur obrer, declarava en la exposició de motius que tenia per un dels majors èxits amb que Déu havia beneït son govern l'inaugurar aquesta legislació de protecció social. Bismarck, influït pels economistes, se pensava coronar així la constitució social del imperi i separar les masses obreres de la política exclusivament de classe, per incorporarles a la vida general del Estat. Lo mateix intentaren fer la tercera república i el liberalisme anglès, però per altres procediments. Crear una veritable solidaritat nacional, ofegar el partit

del tercer estat, el partit proletari. Avui ens mostren el fracàs d'aquelles esperances el sindicalisme francès, els últims corrents del obrerisme britànic que deixa les prudents Trade-Unions per emprendre aquestes grans vagues dels transports y del carbó, i el socialisme alemany creixent sempre i sense entrar mai a ser un partit de govern. I malgrat això, la política social no s'atura. Anglaterra, clàssica patria del liberalisme manxesterià, legisla tant copiosament, que sota l'actual mini-steri anglès les despeses de pensions de vellesa iniciades en 1908/09 ab dos mil·lions de lliures, son en 1912/13 (exercici corrent) de 12.2 mil·lions de lliures. Alemanya i França, sinó una crescuda tant ràpida, mostren una legislació frondosa que ocupa gairebé exclusivament els Parlaments. No més la política exterior i son complement les despeses militars, prenen una part semblant de temps i de recursos. Les grans reformes financeres de Lloyd Georges i del Parlament imperial en 1906, 1909 i 1912, tenen la seva doble arrel en la legislació social i en la política d'armaments, sobre tot navals com tot-hom sab. Tot lo demés passa; aquets dos punts ressuciten en cada nova legislatura.

Ningú dubta que la tasca feta es gran i fèrtil i lloable, però pot dir-se també en aquest cas, que on la llum es forta son les ombres més espesses, o, com escrigué Schmoller en sa joventut (paraules que encapçalen el llibre de Bernhard): «Tota humana evolució sofreix d'extremositats i unilateralisme, en termes que les millores d'un cantó solen portar inconvenients a l'altre. I per això se desenrotllen noves lluites i tasques noves en cada nova posició. Lo contrari, ha de donar sempre sospita de que estèm caient no dins la perfecció, sinó dins l'atomia».

I si tals defectes té i si el propòsit que l'inspirava ha fracassat, hem de proclamar l'inutilitat de la política social? No, lo que es basà en un càlcul polític no ha donat els resultats que s'en esperava, però té un fonament de justícia; per tant s'ha de mantenir, sense excloure-ne la crítica i aquelles millores, simplificant-la o completant-la que la crítica mostri com a viables. I, abans que tot, cal fer-nos càrrec de la situació sincerament, enèrgicament. Heus-aquí com la enfoca Bernhard: La historia humana es essencialment la lluita del individu contra les organitzacions i els drets socials. En el món present, on hem de fixar els límits d'aquestes dugues esferes de drets? Perquè no es cert que existeixen a la industria moderna processos en els quals la necessaria llibertat individual i la personal responsabilitat del empresari son afectadas de mal mode, coaccionades, ajustades a preceptes esterilitzadors que tenen per causa atencions i respectes socials?

Sigui la que es vulgi la personalitat de Bernhard, un llibre que així comença es gairebé sintomàtic. Perquè heu de tenir en compte que el tal llibre no ens vé d'un escriptor fòssil al servei de l'alta banca francesa, ni d'un lord anglès ric i satisfet d'aquests que s'entretenen combatent el socialisme municipal, i aconcellant als obrers que per millorar sa sort social fassin ço que ells mai han fet, en-

riquir-se per medi del treball; sinó d'un professor alemany que per esclariment de la qüestió no'ns repeteix allò de les lleis immutables de la economia, ni ens col·loca una vaga teoria optimista, sinó que'ns fa la exposició d'abundant material estadístic i pouat en les revistes mèdiques.

Fonamentant-se en això Bernhard assegura que sí, que la mesura de llibertat i d'eficàcia en els processos industrials existeix de fet i que son origen està en la protecció al treball. Aquesta protecció influída pels grans interessos de classe, no assoleix mai repòs legislatiu; ses regles se multipliquen en un barroquisme administratiu sumament complicat. La multiplicat dels òrguens per un mateix fi causa com sempre incertitud en la funció i en les responsabilitats que de la funció neixen. És difícil comparar paisos en aquesta materia, però de totes maneres podèm dir, per exemple, que Alemanya té un inspector del treball per cada 3.400 obrers, mentres que Anglaterra en té un per cada 24.000 a les conques mineres. Aquests agents alemanys tenen a son càrrec constatacions tant absurdes, com la de saber si han esmorzat o no els homes que baixaran a la mina. Naturalment que aquestes investigacions se desfàn en primer terme davant la indiferencia glacial dels obrers mateixos. El patró està obligat a omplir formularis on dona compte de les hores i formes del treball, a fixar el programa d'aquestes hores, a exhibir-lo en lloc visible del treball. Tota alteració es dificultada. Naturalment, èpoques de bona demanda, no's poden servir fins allà on fóra possible amb hores extraordinaries. En bloc, això no es un defecte greu i aixís ho declararen en el Reichstag el ministre que la subscrivia i en Bebel, però acusa una tutela excessiva i poden donar lloc a perjudicis individuals en casos concrets.

Altre punt on la política social deforma la econòmica es, segons Bernhard, en la excessiva socialització de les empreses privades, les objeccions son, aquí, mesquines. I l'argument que preté fer de les diferencies de procediment entre els «cartell» i les empreses públiques, no fan més que augmentar el valor social i econòmic d'aquesta mena d'empreses.

Però on el valor del llibre de Bernhard es màxim es a la crítica del mal us del segur de malaltia i accidents que han fet les masses. Aixó es una actitud de valor personal, de repte a l'impopularitat en primer terme, encara que no tant com ho fóra en nostres paisos de democràcia. El segur d'accidents, diu Bernhard, ha deixat de ser lo que el legislador volia, per tornar-se una lluita per la renta: «Die Kampf um die Rente». En petita escala nosaltres hem viscut i vivim a cada hora el mateix, en la aplicació de la llei d'accidents del treball. Tothom sab la mala fama que tenen els litigis sobre aquests afers. El mateix succeeix a Alemanya. I la responsabilitat no radica precisament en el proletariat; els assegurats d'extracció social superior fan encara més, però com que en nombre son molt inferiors, el mal global es menor. Dues raons té el fracàs de la legislació de segur. En primer lloc, el fet que, com d'aquesta legislació obligatorià si hi ha en la

massa una forta conciencia, tots els polítics la respecten; cada precaució, cada cautela legislativa per restringir-ne el mal us, porta un eco en les eleccions, els polítics ho saben i cedeixen. En segon lloc, alguns mil·lions d'homes assegurats pel mateix patró i segons les mateixes regles hi tenen els ulls fets; la més petita esquerra de la legislació deixa passar centenars de casos equívocs en un moment. Tota mena de procediments, els que voregen i els que ultrapassen la llei s'utilitzen o s'intenten utilitzar. Hi ha gent per ensajar totes les possibilitats i tota tentativa que reïx troba imitadors, ve a fer escola entre la massa. Com a coronament els partits polítics, més exacte; les organitzacions socials que serveixen de base als partits polítics organitzen la defensa d'aquests procediments abusius en les oficines, i en el Parlament, desvirtuant aixís la institució, però guanyant-se una força política formidable, un insuperable instrument electoral.

Fins a on arriba el mal ho farà veure aquesta frase, que sembla paradoxal. El segur obrer ha estat nociu pel proletariat mateix en sa salut. Son els metges que ho asseguren, i s'ha comprovat per que'ls obrers estrangers sense dret a pensió de malaltia, o a renta per incapacitat parcial o total per treballar es guareixen més depressa que els obrers alemanys conscients del llur dret de ser indemnitzats. Els millors resultats curatius els donen els obrers que necessiten tornar al treball on el metge pot contar amb l'alegria de recobrar la salut, els exercicis i prescripcions seguits amb tota bona voluntat. En el cas contrari els cirugians s'han vistos precisats a revisar les xifres que assignaven a la curació de fractures i traumatismes els llibres mes famosos. Dittmer, per exemple, assegura que la curació de fractures de la clavícula dura mesos per terme mig en lloc dels 40 dies que els hi assignaven Hoffa, Bardenheuer i altres famosos cirugians. Lo mateix en les del húmer i els ossos del avant braç. Un profesor holandès, Korteweg, assegura que abans de 1901, quan no hi havia a Holanda segur d'accidents les fractures se guarien més depressa que a Alemanya. Després els terminis mitjos s'han allargat fins a atrapar els dels obrers alemanys, malgrat dels progressos inventats o generalitzats en aquests deu anys en la ciencia de curar. La xifra de incapaces en el deceni 1895-1905 era 0'25 parcial i 1'58 totals entre 100 accidentats; en 1905-1911, passa a 6'6 parcials i 2'4 totals per 100, segons la estadística austriaca.

Pot dir-se: es que'l mal estava ocult i la legislació n'ha revelat l'extensió insospitada. Heus-aquí una objecció que Bernhard no's proposa i que te un cert pes. Però la simulació de malalties o de circumstancies agravants en una malaltia no poden ser ignorades. Hi ha casos exorbitants: a Silesia fou processat un obrer que ensenyava a fingir neurosis traumàtiques; hi havia un accidentat ab mig jornal per incapacitat de cert moviment de braços que's guanyava la vida com a gimnasta, i altre que estava en el mateix cas i perdé sa pensió al vèncer en públic a un lluitador professional. I els metges diuen que els nerviosos reac-

cionen en molts casos, com els simulants, a l'investigació, i la repetició d'això ha fet concloure que era difícil trobar el límit entre la simulació y l'histeria.

Es clar, però, que tot això no dona el dret a esborrar una coma de la legislació social. No es en política on pot dir-se *bonum ex integra causa*, i qui per por de defectes ocasionals s'aturi en una obra justa, no mereix la consideració de prudent. sinó d'imbècil.

La dificultat està en reformar-la aquesta legislació, perquè cal pendre als partits polítics un instrument que no voldrà abandonar; i una majoria del Reichstag, es, sense l'ajuda dels dos partits a base obrera sindicada, Centrum i Democracia social, impossible. No més tornant a un absolut predomini de la burocracia i prenent a les organitzacions

obreres el self-governement de que tan mal ús s'ha fet, assolirem la justícia en que la reforma social ha d'inspirar-se.

Així parla lo que'l redactor de *La Publicidad* en la polèmica amb l'Ors anomenava la ciencia conservadora, millor mil vegades, malgrat tot, que la ciencia sentimental, i infinitament menys perillosa. Jo no sabria estar-me de recomanar-la; però al mateix temps voldria dar entenent a les nostres esferes conservadores, que serà un gran progrés i una gran joia la nostra quan, com Bernhard, ens haguem de preocupar de conseqüències no desitjades de la política social.

M. REVENTÓS

Berlín, Janer, 1913.

El millor **Cafè** es el torrefacte de **La Estrella - Carme**, (Davant de Betlèm).

resideixi en l'acció, com per exemple la tecnologia, la biologia; per un cert nombre de cursos la projecció fixa es suficient; per uns altres, cal combinar-les ambdues.

L'aparell de projeccions serà un col·laborador actiu del professor qui ensenyi, per exemple, el curs de geografia, tan important. Mentres que les projeccions fixes donaràn una idea precisa de diversos punts d'un país, les projeccions animades faràn veure l'activitat, el moviment, la vida dels seus ports, de les seves ciutats, i les projeccions per reflexió mostraràn els productes que forneix, trets del museu comercial i industrial.

Els cursos de física i de construccions i armaments marítims utilitzaran aventatjosa-ment la projecció del moviment, el primer demostrant experiències pel·liculades qui son el complement de les fetes mitjançant els aparells del gabinet de física, el segon mostrant els interessantíssims treballs executats en les dreganes de construcció naval. La industria del vaixell es talvegada una de les més productives, car essent el vaixell, com algú l'ha apel·lat, una enciclopedia flotant, la seva construcció demana totes les altres industries.

En els cursos de regisme comparat dels ports i mitjans de comunicació i de transport, sense fer un viatge al voltant del món, un se pot fer càrrec de la disposició i maquinaria dels ports, i la cinematografia constituirà aixímateix una revista vivent de totes les maneres de locomoció utilitzades en l'univers, des dels tròpics fins a les zones glacials. No es altament educatiu veure tots els mitjans de transport, els mitjos en que son posats en acció, els productes i objectes transportats, les maniobres del carregament, les faisons d'emballatge que convé adoptar per facilitar-ne el transport?

L'empleu de les vistes animades serà en major escala en el curs de tecnologia industrial. La tecnologia es l'activitat, es el moviment. Les demostracions mecàniques fetes amb ajuda de la cinematografia son sorprenents i procuren una comprensió perfecta, fins el punt que cases americanes, fabricantes de maquinaria, les han fet pel·licular i mostren en marxa, a la clientela llur, totes les màquines que ells produeixen. En això troven un doble aventatge: realitzen una economia, essent molt costós el posar en marxa les màquines, i les sales immenses necessaries; en segon lloc tenen una exposició completa i vivent dels llurs productes, car no es gaire possible ensenyar en els halls de mostruari el funcionament de totes les màquines i llurs accessoris, a tots els compradors eventuais, la qual cosa poden fer amb l'ajuda de la projecció animada, sobre tot tenint en compte que el Kinemacolor pot completar la il·lusió. Aqueixes demostracions no son altre cosa que lliçons, en que el venedor es el professor i els clients son els deixebles.

La Cinematografia i l'Ensenyament

De molt temps ençà, els pedagogs unànimement regoneixen que els mètodes d'educació intuitius son els millors i més eficaces. Les coses qui cauen sobre els sentits frapen el cervell, fixen les idees i resten gravades dins l'esperit d'una faiso més duradora. D'aquí la creació d'un material d'ensenyament perfeccionant-se cada dia, beneficiant de les descobertes científiques per sortades aplicacions. De primer foren els quadros murals més diversos, els objectes en reducció, els aparells, les projeccions lluminoses. I vetaquí que la cinematografia hi aporta per la seva banda una contribució, tal vegada la més preciosa. Nada d'ahir, d'ahir data la idea de fer-ne un mitjà d'educació.

En Novembre de 1907, tinguérem l'honor d'exposar breument davant dels membres de la Cambra de Comerç del districte de Montréal, un projecte de plan d'organització de l'Escola d'Alts Estudis. Hi deixàvem entreveure que l'ensenyament d'aquesta escola, basant-se sobre els mètodes més moderns, s'ajudaria amb projeccions fixes y projeccions animades. Avui, això es cosa feta.

L'exposat d'una lliçó amb l'ajuda de la projecció es més atractiu; la curiositat se desvetlla; s'obté un resultat molt millor amb un esforç menor per part del professor i del deixeble; aquest se lliura per força, i sense adonar-se'n, a un treball personal qui desenrotlla en ell l'esperit d'iniciativa i d'observació, i li procura un entrenament, els benefactors efectes del qual se fan sentir quan el deixeble ha entrat dins la vida pràctica. Massa sovint, se perd de vista que això es l'essencial en un sistema d'educació: fer copçar al deixeble els fenòmens naturals de la vida quotidiana i ensenyar-li a saber

treure'n profit. L'experiencia ha demostrat que les conferencies acompanyades de projeccions lluminoses son seguides amb molta més assiduitat. Constatem el fet de passada, sense recer-car-ne les causes.

No solament la fotografia pot revelar força parts del món interessants d'estudiar des del punt de vista del comerç, de l'industria, de les produccions, etc., sino que permet emprar a les obres o publicacions il·lustrades, avui tant nombroses, gravats, plans, diagrames, dibuixos, mapes, les quals projectades i engrandides sobre la tela poden ser comentades, explicades amb profit per tot un auditori. En els anàlisis, les projeccions seràn un bon auxiliar per la microprojecció, per l'estudi de l'estructura de les materies orgàniques, del regoneixement del grau de puresa dels productes, de les falsificacions o alteracions que puguin haver sofertes.

Però això's refereix tant sols a les projeccions fixes i'n fa veure tota la importancia; la projecció del moviment deu, per la seva banda, portar el seu concurs a l'educació?

Incontestablement la cinematografia científica i pedagògica està cridada a devenir un preciós auxiliar en l'ensenyament de gairebé totes les ciencias, àdhuc en l'ensenyament elemental, i s'està d'acord per regonèixer la seva alta virtut educativa. No volem aquí veure més que el que pot aportar a l'estudi de les ciencias comercials.

Tots els cursos qui utilitzin la projecció no reclamen pas l'empleu de la cinematografia, car es evident que les vistes animades no assoliran el fi educacional perseguit, sino mostrant les coses l'interès de les quals

ROYAL

Rabla dels Estudis, núm. 8

El Saló mes elegant de Barcelona pera banquets y lunches

Totes les tardes Té-concert
Souper-concert a la sortida dels teatres

RESTAURANT

MENÚ DESDE 5 PESSETAS

Els procediments d'obtenció de tots els productes comercials poden ser exposats d'una fàbrica més completa que per la visita d'una fàbrica o manufactura, car es possible fer veure totes les fases de la producció des de la cullita de la materia primera fins als usos i el consum.

Sens dubte, les visites de fàbriques son de les més instructives i de cap manera es tracta de suprimir-les, però presenten certs inconvenients, dels quals es el principal la dificultat d'agrupar els deixebles entorn de les màquines a fi de donà'ls-hi les explicacions qui han de fer aquestes lliçons profitoses. Nores-menys, la pel·lícula pot donar a conèixer industries en acció en els països més llunyans.

No es per ventura del més alt interès el poder seguir punt per punt la fabricació dels cotons, del drap, de l'acer, del paper, del sucre en un mot, de tots els productes fabricats? No es una instructiva lliçó veure en plena activitat una vidreria, una cementeria, una destileria, una cerveseria, tallers de construcció siderúrgics, en altres termes, veure funcionar, en totes les fàbriques, en totes les manufactures, les màquines més meravelloses, els aparells més ingeniosos, seguir pas per pas totes les manipulacions, totes les transformacions qui condueixen de la materia primera al producte fabricat?

Hi ha una qüestió de la més gran importància: Com procurar-se les pel·lícules apropiades a l'ensenyament de les escoles superiors de comerç?

Nombroses empreses se son instituïdes per l'obtenció de vistes cinematogràfiques i cada mes, els editors publiquen la llista de les noves produccions. Que n'es de curta la llista de les pel·lícules qui tinguin un caràcter científic o simplement instructiu! No convé pas recercar aquí les raons d'aquest estat de coses; l'essencial, es que l'evolució ràpida del cinema ha fet els preus més abordables i en permet avui l'empleu en els establiments d'instrucció.

Ies precisament la generalització d'aqueix empleu la qui farà multiplicar-se les pel·lícules científiques i en reduirà encara més el cost. Els editors, al constatar que les peticions de pel·lícules de caràcter científic devenen més nombroses com a conseqüència de l'empleu escolar, s'esforçaran a posar en el mercat series més llargues d'aital categoria.

Notem no obstant, que per l'ensenyament superior les obtencions de pel·lícules no respondran als desitjos dels professors, sino en tant que seràn fetes segons les llurs indicacions, i que fora difícil procurarse col·leccions suficientment completes per la sola iniciativa dels fabricants de pel·lícules. En resulta, que un establiment escolar deu proveir-se d'aparells per prendre ell mateix les vistes cinematogràfiques que creurà útils pel seu ensenyament. Sens dubte, això presenta certes dificultats i les col·leccions no podran completar-se, sino amb el temps. La experiencia ens ha demostrat que, si els clichés per projeccions fixes poden ser confeccionats aventatjosament i econòmicament per les escoles, en raó del poc material que exigeixen i de la facilitat amb que's fan, no es pas el mateix en la pel·lícula. En conseqüència, una vegada presa la vista, es preferible remetre-la pel desentotllament a especialistes, i que l'escola conservi la propietat de les negatives. Aquestes son conservades per l'obtenció de positives en el cas que convingui. De mica en mica, les escoles se cons-

tituirán precioses col·leccions qui cada any s'enriquiran amb noves adquisicions.

Aquí caldria donar una major extensió al vot emès per M. P. Pagnon en el IX Congrés internacional d'ensenyament comercial a Viena, 1910. Podria existir un acord entre totes les escoles del món, per l'intercanvi de les llurs pel·lícules així com dels llurs clichés. Posseint les negatives, una escola pot, a la petició d'una escola germana, fer-ne imprimir positives i cedir-les, al preu de cost.

No solament el establiment escola podrien furnir lo qui es interessant en la llur regió, sino que podrien formarse missions d'estudi durant els períodes de lleure y concórrer a la creació d'aquest material tan útil de formar. D'aquesta manera es com l'Institut Carnegie ha tramès una missió qui ha filmat la vida polar. D'aquesta manera es com ens ha sigut permès assistir a detalls curiosos de la vida dels Esquimals, veure les llurs habitacions, llurs tipus d'embarcacions, a quins treballs se lliuren per explotar aquelles regions i viure-hi, les caceres de foques i ossos polars i pingüins. Vet aquí, i aquest cas se presentaria sovint, una pel·lícula qui podrà ser catalogada sota diverses rúbriques, i ser útil a més d'un curs: als productes, ja que mostra la fauna, la flora i les produccions; a les industries, ja que mostra els treballs; al transports, ja que mostra el mitjans de locomoció; a la geografia, ja que mostra l'etnografia, l'aspecte del país, etc.

Els resultats que poden obtenir-se per cursos il·lustrats, son evidents. N'hem explicat les raons, i es poc dubtós que la cinematografia, qui ha progressat tan ràpidament, devingui cada dia més un mitjà d'ensenyament, bo i restant un mitjà de distracció.

Prof. A. - J. DE BRAY

Extractat d'un article de la «Revue Economique Canadienne», per R. B.

ALTES NOVETATS

pera entretemps i ivern
de les més importants fàbriques

Plaça Sta. Ana, 24
i Capellans, 17.

Sastrenia LA EUROPEA

PREU FIXE

Informació

En Maura s'en va, en Maura torna

Per enquerament amb el Rei i amb els liberals, o amb el seu propi partit, en Maura, que del 1909 ençà havia perdut la carta de navegar i abandonada la direcció del partit a homes enèrgics com l'Allendesalazar i en Rodríguez San Pedro, en els quals la energia consisteix en la impermeabilitat intel·lectual, a homes honrats com en La Cierva en els quals la emoció ètica ve a esser una segona juvenesa; en Maura, retirat a la tenda del despit, allargà als seus partidaris, al país, un document indigest en prosa gongorina, anunciant la seva retirada per no poder transigir amb un regisme de conxorxes impures, en el qual no deixava d'admetre una part seva de responsabilitat. Vet aquí com trobem l'integrisme adhuc en el fons dels partits liberals espanyols; aquesta vella cançó enfadosa que surt en els partits d'oposició com una malura sistemàtica i fatal, i en els partits anomenats governamentals en el moment de la incapacitat i el descrèdit.

No hi hagué cap convulsió nacional: no més un extraordinari moviment de sorpre-

sa. L'incorregible artista que es en Maura degué delectar-se amb el valor de interessant espectacle que es donà a tots els encontorns del seu determini: els precs d'una familia, les amenaces d'anarquistes i masons per procediments misteriosos; la nit en blanc passada escrivint la carta; la llàgrima furtiva al llepar la goma del sobre; els correligionaris de provincies que arribaven fets unes Magdalenes a agenollar-se davant seu perquè no s'en anés, l'Azcarra amb singlot a conseqüència de tantes emocions; la possibilitat que al lívid endemà esclatés la Revolució o Espanya fós repartida... ¡Sense en Maura!

Però, políticament, la retirada de'n Maura fou mirada amb la més gran fredor. Sobretot, dins el partit conservador es palesà una vegada més la poca eficacia d'en Maura per coordinar la seva gent en una fórmula comuna de ideal i de temperament. En Maura havia mantingut el seu poder quasi despòtic per la força de les seves qualitats personals; i la superioritat individual es una cosa que oprimeix massa perquè no s'en saludí la posta amb una sensació íntima d'alleujament. Els vells conservadors, per exemple, es sentien afalagats per l'espe-

rança d'una solució Dato o Sánchez Toca; els ultramontans d'una banda o de l'altra i els partidaris de la revifalla caciquista, somiaven joiosos amb en La Cierva, cacic de Murcia i debelador de les sectes; els únics que contemplaren amb vera tendresa l'acte den Maura foren els carlins. Retregueren una profecia d'en Mella que deia que en Maura es retiraria del brançal dinàstic; i potser alguna altra de A. Aparisi i Guijarro. Aquesta paradoxa de *un ministre absolut d'un rei constitucional*, els havia guanyat el cor; els semblava, confosament, un bon senyal. Per això fou còmica la llur indignació quan en Maura, sempre envoltat d'un ambient teatral, i davant la mateixa universal indiferència, retornà a la política: els uns diuen que per haver rebut la visita del Rei a mitja nit, els altres que per haver donat ferma els lliberals de que farien bondat, els altres que per haver-lo sorollat el terratrèmol de dolor de la Espanya consternada, i el còmic plebiscit de sos coneguts.

Malhauradament, cap de les raons que s'invocaven per explicar la retirada d'en Maura, justificava un cop de cap tan tristament espanyol; i cap de les que s'aleguen per explicar el seu retorn pot minvar l'efecte llastimós de la seva inconsistència, i potser de la seva gradual ineptitud.

Ja en tornarem a parlar d'en Maura, sobre tot del seu aspecte més interessant: les seves relacions amb Catalunya. Avui per avui, consignem no més el nostre greu de que un home que fou esperança de molts hagi caigut a idealitats de Comitè de Defensa Social i procediments de Moret. — C.

La qüestió de les aigües

Resulta emocionant i consolador, que els prestigis aparentment definitius, els homes i les institucions que's creuen indiscutibles amb una fama de serietat i seny adquirit a copia d'encarcarament, desapareguin, caiguin per son propi impuls, per sa gran feblesa, i a voltas, com ara passa, amb rapidesa inesperada. Així la tasca de revisió de valors que las generacions d'avui han de fer, per comanda del renaixement que en nostre terra s'es produït, esdevé molt simplificada i agradosa de fer.

El magne problema del abastiment d'aigües a Barcelona, la importància del qual tothom regoneix, fou plantejat de primer dins uns termes poc tranquil·litzadors per la consciència ciutadana; així provocà una campanya d'oposició tant formidable i per

tots els Barcelonins vista amb tant gran alegria, contra la solució que'l consistori anava a donar, que originà una completa rectificació de procediments, i afortunadament llavors l'únic camí possible al resoldre problemes complexíssims en bé de la col·lectivitat.

La comissió nomenada llavors per estudiar i dictaminar sobre la qüestió ofería totes aquelles condicions de tecnicisme i moralitat desitjables; homens de tots els partits s'ajuntaven a cercar la millor solució; s'obrí espai a totes las col·laboracions i després de llarga i escrupulosa tasca vingué el dictamen.

Llavors, una volta conegut el dictamen, quan se sapigué quina era l'opinió de la comissió, quin determini aconsellava a l'Ajuntament, començà una campanya, no de discussió serena d'aquesta opinió, de crítica seria i meditada de les raons, que havien tingut els individus de la comissió per emetre aquell dictamen, sino una campanya virulent que feia planar l'ombra de la venalitat damunt els individus de la comissió, car era tan enorme l'equivocació soferta — es deia — que sols en la immoralitat podia logicament cercar-se l'explicació.

La comissió publicà els seus treballs; dos individus del seu sí, D. Lluís Sedó primer, després el Dr. Fargas en llargues, sinceres i ben documentades conferències han explicat des de punts de vista tan separats per llur finalitat com equivalents per sa importància, l'econòmic i el mèdic, les raons que tenen per notar el dictamen i a pesar de tot això la campanya continúa, campanya que dins la premsa no tindria cap importància si solament la fes un diari que tothom sab avui perquè's fundà; però el degà de la premsa li ajuda; i realment resulta sorprenent que'ls lectors del «Diario de Barcelona» ignorin que'l Dr. Fargas donés una conferència sobre el problema de l'abastiment d'aigües i en canvi s'els faci creure que aquest magne problema es una banal qüestió de dretes i esquerres en la qual hi ha el perill de que una part de les dretes desertin del seu lloc d'honor. Però no, no ho califiquem de sorprenent; acabem com hem començat: es realment emocionant i consolador; sols cal adverti'ls-hi, caritativament, que les ombres de venalitat que injustament pretenen fer planar damunt la comissió, avui els encalquen i afuen: la tasca de revisió de valors resulta alleujada enfront de tàctiques tant rudimentaries.

C. J.

Un curs internacional d'expansió comercial a Budapest

El seté curs d'expansió econòmica, organitzat per la «*Société Internationale pour le développement de l'enseignement Commercial*» tindrà lloc a la capital de la Hongria, el mes d'Agost vinent, coincidint amb la celebració del Xe Congrés de l'Ensenyança Comercial. Hem rebut ja el Programa de aquell curs, del qual ens es grat donar un extracte.

Durará el Curs del dia 11 al 30, i el 31 començarà el Congrés, que s'acabarà el 5 de Septiembre. La organització es bon xic diferent del Curs d'Anvers: s'han suprimit les conferències nocturnes, i en canvi s'aprofitaran mes els dematins, car de dos quarts de nou fins a dos quarts d'onze hi haurà cada dia tres conferències de cinquanta minuts justos, amb intervals de deu minuts de una a l'altre. Aixís les tardes queden lliures del tot per les visites i excursions, sense les presses d'haver de sopar a una hora fixa per ser puntual a la conferència del vespre. Ademés se podrà esmersar la nit anant al Teatre o al Concert, i coneixent aixís el teatre i la música del país, coses que no interessan menys que moltes industries. Vet, aquí el programa.

Primera setmana

Dia 11.—Inauguració - Geografia general de la Hongria.—Geografia econòmica.—La capital, Budapest.

Dia 12.—La evolució històrica econòmica de la Hongria. — La Constitució de la Hongria. — La llengua hongaresa.

Dia 13.—El poble hongarès. — Tasques primitives: la pesca — La literatura hongaresa.

Dia 14.—L'economia rural en general.—L'agricultura i la cria del bestiar.—Les belles arts.

Dia 15.—L'industria minera.—L'industria forestal.—La musica.

Dies 16 y 17.—Excursió a Szeged i Kecskemet (la gran planuria hongaresa: viticultura, horticultura y conreus fruiters; industria casolana i gran industria).

Segona setmana

Dia 18.—La industria en general: la industria manual — La molineria. — La industria del ferro.

Dia 19.—La industria i el comerç de la fusta. — La industria textil. — L'ensenyança industrial.

== EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES ==

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIME

La mes important d'Espanya-20 sucursals amb teléfon-Central; Pelayo, 44, teléf. 1,113

Economía, Veritat amb els preus

Important:

La Egipcia es la única funeraria que poseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte sens que sia previament desinfectat. — NOTA: Esmerat i rapit servei tant en la Capital com fora d'ella.

Dia 20. — *Festa nacional*: Excursió al Balaton.

Dia 21. — La organització del treball industrial. — Les Cambres de Comerç i d'Indústria. — La obra social de la capital.

Dia 22. — Els transports i els ferrocarrils. — Els correus, telégraf i telèfons. — La navegació.

Dies 23 i 24. — Excursió a Diósgyör (fàbriques del Estat), Kassa (monuments històrics) i a la Tàtra.

Tercera setmana

Dia 25. — El mercat de les mercaderies. — El mercat dels blats. — Les Bosses de Comerç i els docks de dipòsit.

Dia 26. — La importació i la exportació. — El museu comercial. — La indústria popular i artística.

Dia 27. — Les finances i el crèdit. — La balança de comerç de la Hongria. — L'ensenyança en general.

Dia 28. — La tècnica d'affers en el mercat de Budapest. — La Bossa de valors. — La ensenyança a Budapest.

Dia 29. — Els segurs. — La Bosnia i Hercegovina. — L'ensenyança comercial a Hongria.

Dia 30. — Dugues conferències de recapitulació:

La vida econòmica de la Hongria.

La vida intel·lectual de la Hongria.

Clausura del Curs.

Com se veu las dugues primeres conferències de cada dia es refereixen a la economia i la tercera a l'activitat intel·lectual.

Les conferències se donaran alternativament en alemany i en francès. — Al final de cada una el conferenciant estarà a la disposició dels auditors, als quals se proporcionarà anticipadament *resums* en alemany i en francès.

Cal remarcar bé les facilitats que s'ofereixen als auditors que no posseeixin amb suficiència la llengua alemana. A les visites de fàbriques, etc., els auditors estrangers seran repartits en grups de 12 o 15 sota la direcció d'un guia que coneixi la llengua del seu grup. Ademés cada visita serà precedida d'una conferència il·lustrada amb projeccions. No es projectaran ni es llegiran xifres; aquestes es reserven al *Resum* que s'imprimirà.

Després de la clausura del Congrés, tindrà lloc, a partir del 6 de Setembre, una excursió d'uns vuit dies, ja sigui a la Bosnia per Fiume i la Dalmàcia, ja sigui als països balcànics, segons les circumstàncies.

També s'obrirà una exposició retrospectiva del comerç hongarès organitzada pel Museu Comercial hongarès; el catàleg serà editat en alemany i en francès.

Preu d'inscripció: pels membres de la «Société», 50 corones (1 corona=1'05 francs), pels no membres, 60. Els que s'en contentin, podran hostatjar-se gratuïtament als internats de les Escoles superiors de Comerç i trobaran a la *Mensa academica* bon menjar i econòmic.

Tots aquells que desitgin mes detalls poden dirigir-se al Dr. Béla Schack Vis-president del comitè, *Apostol utca*, 6, Budapest.

Encoratgem a les persones que s'interessin per la geografia comercial y no els sigui el viatge un sacrifici massa gros, a que s'inscriguin i assisteixin al curs de Budapest. Es precis que Espanya no torni endarrera del lloc modest, pero honrós, que'ls seus representants obtingueren al curs d'Anvers l'any passat, 1912.

D'aquí pocs dies es reuniran baix la presidència del senyor Paraiso, les personalitats que han de formar el Comité Executiu dels curs de Barcelona, el qual tindrà lloc pel mes de Setembre de 1914.

“PAL-LAS”

Diccionario Enciclopédico Manual en cinco idiomas

Castellano, Francés, Inglés, Alemán é Italiano
165.000 artículos, 40.000 grabados

Precio 10 pesetas

JOAQUÍN HORTA impresor y, edit., Barcelona

— Camisería
i Corbateria

— Boquería - 32

:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT —

en CAMISES á MIDA

GRAN BARATURA

— de PREUS

Gran Premio : Zaragoza 1908

Gran Premio : Madrid 1907

Gran Premio : Venecia 1908

Hors concours : París 1909

COMPRA-VENTA D'ANTIGÜEDADES

COMPRA-VENTA D'ANTIGÜEDADES

G: HOMAR:

MUEBLES „ „ „
 „ LAMPARAS „ „
 „ „ MOSAICOS „
 „ „ DECORACION

CANUDA:4: BARCELONA

Gran Premio : Buenos Aires 1911

Gran Premio : Londres 1907

Primera Medalla: Barcelona 1907

Gran Premio : París 1909

Gran Copa: Venecia 1908

AGUAS MINERALES NATURALES

de la

SOCIEDAD ANÓNIMA

VICHY CATALÁN

Aguas hipertermales, de temperatura 60°, alcalinas, bicarbonatado-sódicas. Sin rival para el **reumatismo**, la **diabetes** y las afecciones del **estómago**, **hígado**, **bazo**. Estas aguas, de reputación universal, sólo se venden embotelladas y las botellas llevan todos los distintivos con el nombre de la **Sociedad Anónima Vichy Catalán**. Llamamos la atención de los consumidores, y muy particularmente de los enfermos, para que no se dejen sorprender admitiendo como idénticas á nuestras aguas otras **artificiales** que se ofrecen en este mercado con nombres de **fuentes imaginarias** que sólo son marcas de fábrica y no fuentes de origen.

DE VENTA EN TODAS PARTES

Administración: RAMBLA de las FLORES-18-ent.º

VIUDA DE JOSÉ RIBAS

MOBILIARIOS DE LUJO
EN ESTILOS CLÁSICOS Y MODERNOS

INTERIORES COMPLETOS

SECCIÓN COMERCIAL

MOBILIARIOS
EXTRAORDINARIAMENTE BARATOS

METALISTERÍA * LÁMPARAS

OBJETOS DE ARTE

PARQUETS PLEGABLES (PATENTADOS)

Despacho: Plaza de Cataluña, 7
Almacenes y Talleres: Consejo de Ciento, núm. 327

LA HISPANO SUIZA

Fábrica de Automóviles Española

Talleres en Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Teléfono 8.250

Telegramas y Telefonemas
Automóviles - BARCELONA

Sucursal en Francia:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turismo de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Los más rápidos y los más económicos de esencia y neumáticos.

Chassis para ómnibus y camiones, 15/20 y 30/40 HP. Para transporte de pasajeros, servicio de colegios y de hoteles y ambulancias sanitarias.

Para transportes de 1 1/2 y de 3 toneladas y servicio de correos.

Grupos marinos, de 6, 15 y 30 HP.

Para canots de recreo, transportes de pasajeros, servicios de prácticos de puertos, salvamento de naufragos y auxiliares para buque de pesc. s.

OBRA NUEVA

Lo que debe saber todo Concejal

por
D. FERNANDO SANS Y BUIGAS
Abogado, Secretario del Ayuntamiento de Sarriá, Secretario del Primer Congreso Español de Gobierno municipal,

y
D. JOSE M.ª TALLADA
Ingeniero, Profesor de Economía Social en la Escuela Provincial de Artes y Oficios de Barcelona.

Un volumen de 452 páginas, 4'50 pesetas (encuadernado).

PEDIDOS: Centro de Administración Municipal, calle Aduana, 3, entlo.: Principae Librerías y en la Administración de CATALUÑA, Muntaner, 22, bajos.

AGUA MINERO-MEDICINAL

NATURAL-PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago é intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach**, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

— VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES —
Administración: Calle Cortes, 643. BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua Rubinat-Llorach